ЭКЗЕМПЛЯР
Ф. Б. ТашГУ

ОКТЯБРНИНГ ЭЛЛИК ЙИЛЛИГИ ШАРАФИГА

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

14 ЙИЛ ЧИҚИШИ
№ 105 (3587).
28 МАЙ
ЯКШАНБА
1967 ЙИЛ
Баҳоси 2 тийин.

Ўзбекистон чорвачилик илмий текшириш институтининг «Красний Водопад» тажриба базаси ходимлари ҳам ипак қурти боқишда фаол қатнашмоқда. Улар ҳар бир қути уруғидан кўпроқ пилла олишга ҳаракат қилиб, яхши кўрсаткичларга эришдилар. База ходимлари бу йил 85 қути пилладан 4200 килограмм ҳосил топширишга аҳд қилган эдилар. Ҳозир бу ерда пилла топшириш кучайтириб юборилди. Улар эрта-индин ўз зиммаларига олган мажбуриятларини шараф билан бажарадилар. Н. Садиева, К. Мирзаева, М. Рихсибоева каби қурт боқарлар ажойиб ютуқларни қўлга киритмоқдалар. Улар ҳар қути уруғдан 75 килограммдан ҳосил топшириб планларини анча ошириб бажардилар. Суратда: базанинг ишчан пиллачилари янги ҳосилни термоқдалар.

С. Махов фотоси.

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИГА

Мамлакатимиздаги кўп миллатли адабиёт вакиллари қатнашган совет ёзувчиларининг тўртинчи съезди Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетига самимий саломини йўллайди!

Бизнинг съездимиз Улуғ Октябрь социалистик революциясининг эллик йиллиги нишонланадиган йилда ўтмоқда. Жаҳон қудратли Коммунистик партияни вужудга келтирган Владимир Ильич Ленинни бу революциянинг етакчиси деб билди ва доим шундай деб билади.

Биз, совет адабиёти арбоблари ўзимизнинг бутун ижодимизни, бутун фикри-зикримизни халқнинг асл манфаатларини ифода этувчи партия билан боғлаймиз. «Коммунистлар, олға!» — замонамизнинг ана шу бонги граждանлар уруши майдонларида ҳам, беш йилликлардаги қурилишларда ҳам, Берлинни штурм қилиш вақтида ҳам жаранглаб эшитилди, кейинги йиллардаги буюк ишларда ҳам жаранглаб эшитилмоқда.

Биз адабиётнинг қаҳрамонлик, ғалабалар ва жуда оғир синовлар билан тўлиб-тошган ярим асрлик тараққиёт якунларини тўплаб, аввало, адабиётимизни умумпартиявий, коммунистик ишнинг бир қисми деб қараб келдик ва шундай деб қарамоқдамиз, деган гапларни айтиб ўтишни зарур деб ҳисоблаймиз.

Биз, совет ёзувчилари ватан адабиёти ва жаҳон адабиётининг энг яхши традицияларини муқаддас билиб сақлаганимиз ҳолда адабиётни ижтимоий иш деб, тараққиётнинг қудратли омили деб ҳисоблаймиз. Адабиёт халқ орасидан чиққан бўлиб, халқникидир, У озодлик, тенглик, қардошлик ва адолатнинг юксак принциплари учун, коммунизмнинг юксак идеаллари учун курашда халққа содиқ хизмат қилади.

Биз адабиётимизни партиявий адабиёт деб очиқ ва ифтихор билан айтамиз, чунки унинг партиямиз ифода этаётган халқ манфаатларидан бошқа манфаатлари йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас. Биз адабиётимизни партиявий адабиёт деб атаймиз, чунки прогрессив инсониятнинг азалдан орзу қилиб келаётган тилаклари партиянинг сиёсатига энг тўла гавдаланганлигини кўриб турибмиз. Биз ҳозирги кунда ҳам кўп миллатли адабиётимиз номидан шу гапларни айтамиз: «Биз коммунизмни ўз идеалимиз қилиб танлаб олган эканмиз, унга охиригача содиқ бўлиб қоламиз».

Бизнинг халқимиз эллик йил мобайнида жанг қилди ва қурди. Адабиётимиз ҳам меҳнатда ва жангларда халқ билан бирга бўлди. Ҳозирги кунда Совет Иттифоқи планетамиздаги энг қудратли давлатларнинг бири бўлиб қолди. Фашизмга қатъий зарбалар берган бизнинг мамлакатимиз тинчлик ишини хормай-толмай қаттиқ туриб ҳимоя қилмоқда. Мамлакатимиз ва унинг идеялари, кўрсатаётган намунаси, тажрибаси халқларнинг социал ва миллий зулмнинг ҳар қандай формаларига қарши олиб бораётган курашида уларни илҳомлантириб келди ва илҳомлантирмоқда. Ҳозирги кунда дунёнинг қиёфаси ўзгарган экан, бунда социалистик реализм адабиётининг ҳам хизмати бор. Буни билиш биз, Совет ёзувчилари учун ифтихор ва ижодий илҳом чашмасидир.

Биз адабий ишимизда кўпгина нуқсонлар ва қийинчиликлар ҳамда ҳал этилмаган проблемалар борлигини яхши биламиз. Биз союзимизнинг фаолиятини такомиллаштиришимиз, ҳар бир адибнинг ижодий ташаббуси ва граждանлик фаолиятини кучайтиришимиз, совет санъаткорининг замон ва халқ олдидаги юксак жавобгарлигини ҳамиша эсда тутишимиз зарур.

Биз кескин идеологик кураш шароитида ишлаётганлигимизни асло эсдан чиқармаймиз. Ана шу курашда муроса бўлиши мумкин эмас ва бу кураш идеология соҳасида тинч-тотув яшаш ёки бетарафликнинг ҳар қандай формаларини бутунлай соқит қилади.

Ана шу зикр қилганларнинг ҳаммаси тўғрисида КПСС Марказий Комитетининг съездимизга йўллаган табрикномасида тўлиқ ва жуда равшан гапирилган. Биз ана шу жуда муҳим ҳужжатни партиянинг совет адабиётини ривожлантириш тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилаётганлигини исбот этувчи яна бир далил деб ҳисоблаймиз.

Ёзувчиларнинг тўртинчи съезди Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетини ишонтириб айтадики, совет адиблари партия ва халқнинг ишончини оқлаш учун ўзларининг ҳамма кучларини сарф қиладилар, ватанимизнинг олий мукофоти — Ленин ордени билан тақдирланишига жавобан ижодий активликни бутун чоралар билан кучайтирадилар, бадиий асарларда халқнинг ҳаётини тўла гавдалантириб, халқ кураши ва бунёдкорлигининг кенг манзарасини тасвирлаб, ўз меҳнати билан коммунизм қурилишига муносиб ҳиссаларини қўшадилар.

Совет ёзувчилари социалистик ҳамдўстликдаги мамлакатларнинг адиблари билан, барча қитъалардаги прогрессив санъаткорлар билан биргаликда бундан буён ҳам тинчликни астойдил ҳимоя қиладилар, империалистик авантюраларга ва бош кўтариб келаётган янги фашизмга бараллa қарши чиқадилар. Биз прогрессив кучларнинг бирлиги реакция ва урушнинг қора кучларига қарши курашда муваффақият қозонишнинг гарови эканлигини ҳамиша эсда тутамиз.

Яшасин революциянинг улуғ етакчиси Коммунистик партия!

Яшасин турмуш ва ижодиёт, санъат ва революциянинг иттифоқи!

СОВЕТ ИТТИФОҚИ ЁЗУВЧИЛАРИНИНГ IV СЪЕЗДИ

ССССР ЁЗУВЧИЛАРИ IV СЪЕЗДИНИНГ РЕЗОЛЮЦИЯСИ

Съездда асосий масала — адабиётнинг коммунистик қурилишдаги роли ва аҳамияти тўғрисида қизиб кетган мунозара, дейилади резолюцияда, социалистик реализм санъатини ривожлантиришга доир кўп проблемаларни ўз ичига олди. Бу — совет адабиётининг ярим аср мобайнида нималарни яратганлиги тўғрисида, инсониятнинг бадиий тараққиётида янги сўз бўлиб қолган ғоявий-эстетик ғалабалар тўғрисида ёзувчиларнинг халқ ва партия олдидаги ҳисоботи бўлди. Коллектив суратда иш олиб борилиб, ижодий ва ташкилий вазифалар белгиланди ҳамда ишлаб чиқилди.

Бизнинг адабиётимиз социалистик революция билан чамбарчас боғланган. Адабиётнинг партиявийлиги ва халқчилигидан иборат ленинча принциплар совет санъатини ривожлантириш учун асос қилиб олинди.

Совет санъатининг 50 йил ичида босиб ўтган йўли адабий ишни ташкил этишнинг ленинча принциплари ҳаётийлигини ва самарадорлигини тасдиқлайди.

Адабиётимизнинг ҳеч шубҳасиз тарихий хизмати шундан иборатки, у янги кишини камолатга эриштириш жараёнида актив қатнашмоқда, Совет жамияти авлодларининг — олижаноб ният ва бунёдкорлик меҳнат қилишларининг, совет ватанпарварлиги ва пролетар интернационализмининг чуқур туйғуларидан илҳомланган кишиларнинг маънавий қиёфасини ҳаққоний очиб бермоқда. Меҳнат аҳли социалистик реализм санъатининг асосий қаҳрамони бўлиб келди ва шундай бўлиб қолаверади.

Совет адабиёти кўп миллатли ва интернационал адабиётдир, Барча қардош адабиётлар ўзининг ғоявий-бадиий тараққиётида катта муваффақиятларга эришди. Съезд шуни таъкидлайдики, қардош адабиётларнинг ғоявий-ижодий жиҳатдан бир-бирига кўрсатадиган зўр таъсири ва бир-бирларини бойитиб бориши кўп миллатли бутун санъатимизни янада юксалтиришнинг зарур шартидир.

Бадиий ижоднинг партиявийлиги ва халқчиллиги социалистик реализм санъатининг туб принциплари бўлиб, совет адабиётининг бутун тарихи билан тасдиқланди. Бу принциплар санъаткор учун ижодиётнинг янги-янги истиқболларини, ўз истеъдодининг ҳамма хусусиятларини рўёбга чиқариш имкониятини очиб беради.

Совет ёзувчилари ўзларининг III съезди билан IV съезди ўртасида ўтган йиллар ичида совет жамиятининг ҳаёти тўғрисида бир қанча муҳим асарлар яратдилар. Замонни бадиий жиҳатдан чуқур ўзлаштириш — совет адабиётининг кейинги йиллардаги асосий пафоси бўлди. Совет адабиёти кишиларни коммунистик руҳда тарбиялаш соҳасидаги ўз вазифасини фаол бажармоқда.

Съезд, дейилади яна резолюцияда, адабиётимизнинг муваффақиятларига баҳо берди ва унинг камчиликларини кўрсатди. Баъзи асарларда совет адабиётининг қаҳрамонона традицияларини, унинг ҳаётбахш кучини камситиш каби тенденция пайдо бўлдики, бу жиддий нуқсонларнинг биридир. Асарларнинг юксак ғоявий-бадиий сифати тўғрисида ғамхўрлик қилиш совет ёзувчиларининг, уларнинг ижодий ташкилотларининг биринчи галдаги вазифасидир.

Резолюция ёт ғоявий таъсирларга қарши муросасиз кураш олиб бориш кераклигини таъкидлайди. Инсониятни порлоқ истиқбол сари олиб борадиган тараққиёт идеялари билан халқларни уларнинг озодлик, тинчлик, демократия ва социализм учун олиб бораётган курашида қуролсизлантириб қўйишга интилаётган реакция идеялари ўртасида тинч-тотув яшаш йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас.

Съезд ёзувчилар ташкилотларининг чет эллардаги прогрессив адиблар билан ижодий алоқаларни кенгайтириш соҳасида катта ва самарали иш қилганлигини уқтириб ўтади. Бу ишни давом эттириш ва такомиллаштириш ҳамда социалистик мамлакатлар адабиётларининг ҳамдўстлигини мустаҳкамлаш керак. Совет ёзувчилари бадиий интеллигенцияни тинчлик ва социал тараққиёт позицияларида, инсонпарвар, чуқур интернационал санъат позицияларида бирлаштириш учун жуда кўп иш қила оладилар ва қилишлари керак.

СССР ёзувчилари съезди партиянинг юксак ғоявий-эстетик талабларини барча қардош адабиётлар номидан ўз ижодий ишининг программаси деб якдиллик билан қабул қилади ва совет ёзувчиларини ўзларининг қалб ва талантларининг бутун кучини ана шу программани амалга ошириш учун сарф қилишга чақиради.

ЁЗУВЧИЛАРНИНГ БУТУНИТТИФОҚ СЪЕЗДИ

МОСКВА, 27 май. (ТАСС). Бугун Катта Кремль саройида СССР Ёзувчилари IV съездининг якунловчи мажлиси очилди. Саноқ комиссиясининг раиси СССР Ёзувчилар союзи раҳбар органларига сайлов натижаларини эълон қилади.

Съезднинг резолюцияси бир овоздан қабул қилинади.

Шундан кейин, съезд жаҳон ёзувчиларига мурожаатнома қабул қилади. Сўнгра Грециядаги ва Вьетнамдаги воқеалар муносабати билан съезд баёнотлари қабул қилинади. Съезд қатнашчиларининг КПСС Марказий Комитетига мактуби ўқиб эшиттирилганда залда гулдурос давомли қарсаклар янграйди.

Раислик қилувчи СССР Ёзувчилари IV съездини ёпиқ деб эълон қилади.

СССР ЁЗУВЧИЛАР СОЮЗИ ПРАВЛЕНИЕСИНИНГ ПЛЕНУМИ

Съезд сайлаган СССР Ёзувчилар союзи янги правлениесининг пленуми бўлди.

Пленумда правление секретариати сайланди. К. А. Федин, И. В. Абашидзе, Т. Абдумуминов, Н. П. Бажан, С. А. Баруздин, П. П. Бовцу, П. У. Бровка, К. В. Воронков, А. Т. Гончар, Н. М. Грибачев, М. А. Дудин, М. А. Ибрагимов, Б. М. Кербобоев, В. М. Кожевников, А. Е. Корнейчук, Л. М. Леонов, В. К. Лукс, А. П. Лупан, Г. М. Марков, Э. Б. Межелайтис, С. В. Михалков, Г. М. Мусрепов, Л. Н. Новиченко, В. М. Озеров, Б. Н. Полевой, Б. С. Рюриков, А. Д. Салинский, С. В. Сартаков, К. М. Симонов, И. Ю. Смуул, Л. С. Соболев, А. А. Сурков, М. Танк, А. Т. Твардовский, Н. С. Тихонов, Э. С. Топчян, М. Турсунзода, А. Б. Чаковский, А Шарипов, М. А. Шолохов, А. И. Янсонс, К. Яшин правление секретариати составига кирди.

К. А. Федин СССР Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари қилиб сайланди.

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ДАВЛАТГА ПИЛЛА ТОПШИРИШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 27 МАЙГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(процент ҳисобида)

Районлар	Бир кунда	Мавсум бошидан бери
Калинин	10,1	90,2
Янгийўл	14,0	77,0
Бекобод	14,7	73,2
Оққўрғон	20,6	57,7
Оржоникидзе	7,6	42,0
Ўрта Чирчиқ	10,4	33,4
Бўка	11,4	22,3
Юқори Чирчиқ	0,8	0,9
Область бўйича:	10,7	51,0

ҲУРМАТ ТАХТАСИ

Давлатга пилла сотиш планини бажарганликлари учун қуйидагилар область «Ҳурмат тахтаси»га ёзиладилар:

КАЛИНИН РАЙОНИ БЎЙИЧА

ИЛЬИЧ НОМЛИ КОЛХОЗ (раиси С. Раҳматуллаев, партком секретари Р. Азимов, агротехниги Маҳмудхўжаева ва Қозоқбоев ўртоқлар). Колхоз 11 минг 300 килограмм ўрнига 11 минг 500 килограмм пилла топшириб, планни 101,2 процент бажарган.

ОРЖОНИКИДЗЕ НОМЛИ КОЛХОЗ (раиси С. Жўраев, партия ташкилотининг секретари М. Раҳимжонов, агротехниги С. Қурбонова ўртоқлар). Колхоз 7800 килограмм ўрнига 8100 килограмм пилла топшириб, планни 103,7 процент бажарган.

ГЕНЕРАЛ С. РАҲИМОВ НОМЛИ КОЛХОЗ (раиси М. Маъмуров, партия ташкилотининг секретари Қ. Латипов, агротехниги Т. Турсунова ўртоқлар). Колхоз 10.000 килограмм ўрнига 10.312 килограмм пилла топшириб, планни 103 процент бажарган.

«ДАМАЧИ» СОВХОЗИ (директори Х. Қорахўжаев, партия ташкилотининг секретари Низомхўжаев, агротехниги М. Умарова ўртоқлар). Совхоз 2000 килограмм ўрнига 2050 килограмм пилла топшириб, планни 102,5 процент бажарган.

ЯНГИЙЎЛ РАЙОНИ БЎЙИЧА

ФРУНЗЕ НОМЛИ КОЛХОЗ (раиси М. Эргашев, партия ташкилотининг секретари Т. Туркабоев, агротехниги А. Қурол-боев). Бу колхоз пландаги 10100 килограмм ўрнига 10477 килограмм пилла топшириб, планни 103,7 процент бажарган.

БЎКА РАЙОНИ БЎЙИЧА

«ЛЕНИНОБОД» КОЛХОЗИ (раиси Ю. Мамашаев, партия ташкилотининг секретари Ё. Юсупов, агротехниги Т. Одилов ўртоқлар). Колхоз 3300 ўрнига 3408 килограмм пилла топшириб, планни 106,5 процент адо этган.

ТЎЙГА ТЎЁНА БИЛАН

Улуғ Октябрнинг шонли ярим асрлик тўйини катта тўёналар билан кутиб олишга бел боғлаб, астойдил меҳнат қилаётган Оржоникидзе районидаги «Ленинград» колхозининг аъзолари дастлабки муваффақиятларни қўлга киритмоқдалар. Колхоз чорвадорлари давлатга сут сотиш ярим йиллик планини муддатидан анча илгари ортиғи билан адо этишди. Давлатга 102 минг литрдан ортиқ серқаймоқ сут сотилди.

Бу зафарда сут соғувчилардан Қизларгул Девонақулова, Тинди Абдураҳмонова, Зоҳида Аъламова, Галя Темиргалиева сингари ўртоқларнинг ҳиссаси катта.

Колхоз сабзавоткорлари эртаги экинлар ҳосилини йиғиштириб, пешма-пеш шаҳарликларга етказиб беришяпти. Ҳозиргача 10 минг килограммдан ортиқ редиска, пиёз ва карам жўнатилди.

Хўжалик меҳнаткашлари юбилейни тағин ҳам қувончлироқ ютуқлар билан кутиб олиш мақсадида ҳамма тармоқларда ишни авж олдирмоқдалар.

И. РУСТАМОВ.

ҲИММАТ

Тошкент қишлоқ хўжалиги институти агрономия факультетининг битирувчи курс студентлари саккиз ойлик ишлаб чиқариш практикаларини ҳар йили Оққўрғон районидаги «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхози далаларида ўтказишар эди. Бу йил эса ана шу традицияга бироз ўзгартиришлар киритилди. Институт ректоратининг қарори билан студентларнинг ишлаб чиқариш практикалари областимизнинг бошқа районларида ҳам ўтказиладиган бўлди.

Факультетнинг икки группа студентлари бу йилги ишлаб чиқариш практикаларини Ўрта Чирчиқ районидаги Киров номли совхоз участкаларида ўтказадилар. Бўлажак қишлоқ хўжалик мутахассислари совхознинг 224 гектар майдонига чигит экишди. Ҳозир бу карталарда ғўза туплари мавж уриб ўсмоқда. Айниқса, коммунист Ҳ. Хўжаев бошлиқ бригада далаларидаги ғўзаларга агротехника қоидаларига риоя қилинган ҳолда ишлов берилмоқда.

Меҳнатсевар ёшлар гектаридан 26 центнердан «оқ олтин» хирмони кўтариб, Улуғ Октябрнинг шонли 50 йиллигига муносиб меҳнат армуғон этишга аҳд қилишган.

Ғ. РАҲИМОВ.

ГЎШТ ТАЙЁРЛАШ плани бажарилди

Калинин районининг чорвадорлари юбилей вахтасида ишлаб ажойиб меҳнат ғалабаларини қўлга киритмоқдалар. Айниқса бу ерда чорва молларини боқиш, давлатга кўпроқ гўшт етиштириб беришда қувончли натижаларга эришилмоқда. «Ўзбекистон ССР 40 йиллиги» колхозида гўшт тайёрлаш плани 141 процент, Собир Раҳимов номли колхозида 120 процент бажарилди. «Партия XX съезди» колхози аъзолари ҳам бу соҳада катта кўрсаткичларни қўлга киритдилар.

Район хўжаликларида гўшт тайёрлаш ва давлатга топшириш қизғин давом этмоқда.

Қ. ТУЛАБОЕВ.

ОРДЕНЛИ КОРХОНА

Бу хуш хабар корхона коллективинингина эмас, айни вақтда минглаб механизаторлар қалбини ҳам қувончларга тўлдирди. Ҳамма беҳад хурсанд бўлди. Ахир қанчалик қувонсанг арзийдиган воқеа бўлди-да ўзи ҳам. Деҳқонларимизнинг мададкори ,улар меҳнатини енгил, баракали қилаётган, қишлоқ хўжалик экинларидан мўл ҳосил етиштиришда ҳал қилувчи роль ўйнаётган турли-туман асбоб-ускуналарни ремонт қилиб, қайтадан тиклаётган Қуйлиқ ремонт-механика заводи Меҳнат Қизил байроқ ордени билан мукофотланди. Бу ана шу кичик, аммо аҳил ва иноқ, ҳамфикр ва ҳамдард ремонтчилар коллективининг ўнларча йил давомидаги фидокорона ҳамда самарали меҳнатига берилган юксак баҳодир.

Корхона коллективи 30 йилдан кўпроқ вақтдан бери қишлоқ хўжалик агрегатларини ҳаётга қайтариш билан шуғулланмоқда. Бу ерда бажарилаётган иш кўп профиллидир. Турли хил агрегатлар двигателлари қайтадан тикланаяпти. Фақатгина ўтган йили 2385 двигатель ремонтдан чиқарилди. Шу билан бирга бу ерда жуда ҳам унумли ишлайдиган гидравлик пресслар тайёрлаш йўлга қўйилди. Ана шу маҳсулот туфайли корхона шуҳрати мамлакатимизгагина эмас, ҳатто бутун жаҳонга тарқалди.

Кеча завод коллективининг корхона Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан мукофотланганига бағишланган тантанали йиғилиши бўлиб ўтди. Йиғилишда сўзга чиққан завод директори Р. Сафаров, слесарлардан Н. Раҳимов, И. Шверев, мотор цехи бошлиғи М. Петров, бош конструктор К. Подольская ва бошқа ўртоқлар коллектив меҳнати юксак тақдирланганu учун Коммунистик партия ва Совет ҳукуматига катта миннатдорчилик билдирдилар.

Область партия комитетининг секретари ўртоқ П. В. Кострииков область партия комитети ва область ижроия комитети номидан корхона коллективини юксак мукофот билан қизғин табриклади.

Тантанали митинг қатнашчилари КПСС Марказий Комитети номига мактуб қабул қилдилар.

НОВАТОРЛАР МАСЛАҲАТ БЕРАДИ

БЎКА. («Тошкент ҳақиқати» мухбиридан). Май ойи тамом бўлай деб қолди. Бироқ экинларнинг ривожи кўнгилдагидек эмас. Ҳаво паст, кун яхши исимай турибди. Айрим жойларда ҳашарот ҳам пайдо бўлабошлади. Ёғингарчилик туфайли пайдо бўлган қатқалоқ оқибатларини батамом тугатиш, айни пайтда қандай ерларга қай усулда сув қўйиш, нима қилса ғўза яхши ривожланади, деган актуал, кечиктириб бўлмайдиган масалалар кўндаланг турибди.

«Ленинизм» колхозида қир ва Гижгон массивида ерости сувлари яқин бўлган ерларга чигит экилган. Қир ерлардаги ғўзалар эгат оралатиб эмас, балки эгатма-эгат суғорилабошланган. Шу усулда сув қўйилган 470 гектар ердаги ғўзаларнинг ривожи яхши. Ерости сувлари яқин бўлган майдонларда ер заҳрини қочириш учун чуқурроқ культивация ўтказиляпти. Бундай ерларда сув қўйишдан кўра олдин ернинг заҳрини қочириш ўсимликка яхши фойда қилган. «Ленинизм» колхозининг агрономи Вали Жўраев шулар тўғрисида гапирди.

Бу йилги об-ҳаво шароити ҳар бир ишни меёрига етказиб сифатли ишлашни қаттиқ талаб қилади. Вақт ўтиб боряпти. Лекин айрим карталардаги ғўзаларнинг авжи паст, кўнгилни тўлдирмаяпти. Хулоса шуки, қаерда иш сифатли бажарилаётган бўлса, ўша ерда ғўза нормал ривожланяпти. Ҳозирги пайтда ғўза парваришидаги ҳар бир ишнинг сифатли бажарилишига эришмасак кейин аҳвол оғир бўлади, дейди Мичурин номли колхоз раиси Турсун Каримов. Биз худди шу хилда иш олиб бориб, бу йилги 3000 тонналик социалистик мажбуриятимизни сўзсиз бажарамиз.

Кечроқ экилган ерларда ғўзанинг илдизи ернинг нам турадиган қисмига етгани йўқ. Ҳали у юзада. Бундай ерлардаги ғўзага тезроқ сув қўйиш жуда ҳам зарур. Лекин сув қўйишда ҳам сув қўйиш бор. Айниқса шу хилдаги ерларга сув қўйилганда ўқариқларнинг оралиғини яқинроқ қилиш мақсадга мувофиқ. Маълумки, ўтган йили ғўзани эрта суғориб қўйиб зарар кўрган эдик. Лекин шунга қараб ҳозир ғўзани қантариб қўйиш ҳам ярамайди.

— Бу йил, — дейди «Гулистон» колхозининг раиси Ислиддин Ҳайдаров, — қатқалоқ кўп бўлди. Бунга қарши турли чораларни кўрдик. Трактор, кетмон, теша ва бошқа асбобларни ишлатдик. Аммо қалин қатқалоқ ҳосил бўлган айрим ерларда бу асбоблар билан ғўзани бўғзидан сиқиб турган қатқалоқни йўқотиш қийин бўлди. Мен қатқалоқ чала юмшатилган айрим пайкалларга тезроқ сув қўйиш керак деб ҳисоблайман.

«Бўка» совхозининг бош агрономи Борис Михайлович Попов ҳам ҳозир ишни сифатли бажарилишига эътибор берилишини, қатқалоқ чала йўқотилган баъзи карталарга сув қўйиш зарурлигини маъқуллаб гапирди.

— Тракторларнинг иш органларини етарли миқдорда ва мақсадга мувофиқ тўғри ўрнатиб ишлатиш керак, — дейди «Партия XX съезди» колхозининг раиси Мирзааҳмад Ҳайитбоев. Баъзи ўртоқлар ҳозир ҳашарот пайдо бўлди демоқдалар. Бунинг учун самолёт келишини кутиб ўтирмай, ғўзани ОДН билан ишлаш, тракторларга ҳашаротга қарши дори солинган халтачалар осиб ишлатиш сингари илгариги тажрибаларимизни қўллашимиз лозим.

Районда бу йил 87 гектар ерга помидор экилиши лозим бўлган бўлса, шундан энди 12 гектари экилган. 14 гектар сабзи, 17,5 гектар бодринг кам экилган. Фақат «Бўка» совхозида сабзавотчиликка ҳам катта эътибор берилмоқда. Бу ерда картошка, помидор, бодринг, сабзи сингари сабзавот маҳсулотлари етиштириш учун қўшимча сабзавот экинлари экилган. Бу яхши. Бироқ Свердлов номли колхозда (раиси Абдимуминов) пландаги 30 гектар ўрнига 10 гектар ерга шоли экилган. Раис пландаги шоли ўрнига ғалла берамиз деб юрибди. Колхоз новаторлари бундай аҳволни қораладилар. Сабзавотни ҳам, донни ҳам планга мувофиқ турлари бўйича етказиш лозим, дедилар.

Бўка район пахтакорлари, сабзавоткорлари ва ғаллакорларининг бу маслаҳат кенгашлари айни пайтда нималар қилиш зарурлигини яққол кўрсатиб берди. Шу жиҳатдан бу кенгаш алоҳида аҳамиятга эгадир..

ЎТТИЗ ЙИЛЛИК МЕҲР ВА МУҲАББАТ

Людмила КУНЕЦКАЯ.

БИР куни, Владимир Ильич вафотидан кейин, Надежда Константиновнага Ленин ҳақидаги пьесани кўриб чиқиш учун юборишди. Муаллиф шу пьесада, Надежда Константиновна, Владимир Ильич олдига Шушенское қишлоғига, Сибирь сургунига келганида дарҳол Лениннинг ёрдамчиси бўлиб олди ва улар Веббларнинг инглиз касаба союзлари тўғрисидаги катта асарини биргаликда таржима қилишди деб ўйламай-нетмай ёзган эди. Надежда Константиновна пьесани ўқиб: «Буни каранг-а, ҳеч бўлмаган гап! Биз ўша вақтда ёш эдик, эндигина турмуш қурган эдик, бир-биримизни қаттиқ севар эдик, дастлабки вақтда кўзимизга ҳеч нарса кўринмасди. Бу бўлса «нуқул Веббларни таржима қилишди» деб ёзибди-я»—деб чинакамига ғазабланган эди.

Надежда Константиновнанинг ўзи ёзган хотиралари, Ленин ва Крупскаяни яхши билган қариндошлари ва яқинларининг хотираларини кўздан кечирар экансиз, уларнинг бир-бирларини жуда чуқур яхши тушунганликларидан, эр-хотин ўртасидаги муносабатларининг самимийлигидан ҳайрон қоласиз. Бир-бирларига меҳр-муҳаббат ва улкан ҳурматни улар бутун ҳаётлари давомида сақлаб қолдилар.

УЛАР биринчи бор 1894 йилда инженер Р. Э. Классон уйида учрашишди. Питернинг революцион ёшлари шу ерда йиғилишиб туришарди. Масленица байрами бу йиғилишга баҳона бўлган эди. Надежда Константиновна Владимир Ильич тўғрисида кўп эшитганди. Эшитганлари бир-бирига қарама-қарши эди. Ёш волгалик йигитнинг кенг билим доираси, қарашларининг кенглиги, Маркс ва Энгельс асарларини жуда чуқур билиши ҳайратга соларди. Айни вақтда, у шунақа жиддий одамки, бадиий адабиёт билан шуғулланишга вақти йўқ, роман ва шеърларни эса умуман ўқимайди, деб айтишарди улар.

Классон уйидаги йиғилишда якшанбалик мактабнинг кўркам, оқила ўқитувчиси Владимир Ильичнинг эътиборини ўзига жалб қилди. Крупская ёшлигида нозик, кўринишдан чиройлик қиз эди. Катта-катта кулранг-яшил кўзлари, белигача тушиб турган майин соч ўрими ўзига ярашиб турарди. Надежда Константиновна ҳазиллашиб, кўзим ва сочимнинг ранги «Петербург» рангида деб гапирарди.

Биринчи учрашувдаёқ икки ёшнинг қарашлари, қизиқишлари ва интилишларининг муштараклиги намоён бўлди. Ўша вақтда ҳар икковлари революцион иш олиб боришарди. Шундан сўнг тез-тез учрашадиган бўлиб қолишди. Надежда Константиновна Владимир Ильичга ўзи ишлаётган якшанбалик мактаб ҳақида, у ерда ўқиётган ишчилар ҳақида, ўзининг ўқувчилари ишлаётган фабрикалардаги аҳвол тўғрисида ҳикоя қилиб берарди. Тез орада уларнинг кўпгина умумий танишлари зиёлилар орасидагина эмас, балки ишчилар орасида ҳам бор эканлиги маълум бўлди: Надежда Константиновнанинг Бабушкин, Грибакин — булар кейинчалик таниқли революционер бўлиб етишишди — сингари баъзи бир ўқувчилари Владимир Ильич раҳбарлик қилган тўгаракка ҳам қатнаб туришар экан. «Мен ўша вақтда Старо-Невскоеда ҳовли орқали ўтиладиган уйда яшардим. Владимир Ильич якшанба кунлари тўгаракдаги машғулотлардан қайтар экан, одатда уйимга кирарди ва биз узоқ суҳбатларни бошлаб юборардик...»

Орадан кўп йиллар ўтгач, Надежда Константиновна Ленин ҳақида: «У ҳеч қачон шахсий ишни жамоат ишидан ажратмасди. Булар унда бир бутун бўлиб қўшилиб кетган эди. У қарашлари ўзиникига тўғри келмайдиган, иши соҳасида ҳамдард бўлмайдиган аёлни ҳеч қачон сева олмасди ҳам», деб ёзган эди.

1895 йилда Владимир Ильичнинг ўпкаси қаттиқ шамоллаб қолди. Оиласидан, суюкли онасидан узоқда, ўзи яшаб турган кичкина хонада ёлғиз қолган Владимир Ильич Надежда Константиновнанинг меҳрибонлиги, самимийлиги ва эътиборини жуда яхши ҳис қилди. Крупская унинг олдига ҳар куни келиб турар ва аҳволидан хабар олар эди.

Шу йилнинг декабрь ойида улар бошига фалокат тушди. «Ишчилар синфини озод қилиш учун кураш Петербург союзи»нинг деярли барча раҳбарлари ва актив аъзолари қамоққа олинди. Владимир Ильич бир йилдан кўпроқ вақт турмада ётди. Лекин шу вақтларда у Надежда Константиновна билан мунтазам ёзишиб турди. Ундан бирор хат-хабар кечикиб қолса, Владимир Ильич турмадан ўртоқларига ёзган хатларида, Надежда Константиновнани қамоққа олишмадими ҳали, деб доим сўраб турарди. Ленин бир кишилик камерада ўтирарди. Қариндош-уруғлари ва танишлари билан учрашиш унга ман қилинган эди. Лекин у ўзига қадрдон бўлиб қолган мулойим қизнинг қиёфасини жуда кўргиси келарди.

Бир куни турма ҳовлисида айланиб юрганида Владимир Ильич турма коридорининг ойнасидан Шпалерная кўчасининг бир бурчи кўриниб туришини сезиб қолди. Шундан сўнг дарҳол у шифрланган хат ёзиб, Надежда Константиновнадан Шпалерная кўчасига кундузи соат иккидан ўн беш минут ўтганда келишини илтимос қилди. Камтар ва уятчан Надежда Константиновна бу сафар ўз дугонасини ҳам таклиф қилди, лекин дугонаси кулиб юборди ва «Йўқ, ўзинг боравер, ахир у мени эмас, сени кўришни хоҳлаяпти-ку» деб жавоб берди. Уларнинг муҳаббати дўстлари учун сир эмасди. Надежда Константиновна Шпалерная кўчасига уч кун қатнаган, у ерда бир ярим соатлаб туриб қолган. Лекин Владимир Ильич жойни аниқ кўрсатмаган бўлса керак,— у Надежда Константиновнани кўра олмаганидан жуда хафа бўлган.

Тез орада Крупскаяни ҳам қамоққа олишди, лекин ёзишма тўхтамади. Владимир Ильич Сибирь сургунига кетадиган бўлиб қолган вақтда Надежда Константиновна ҳали турмада ўтирарди. Владимир Ильич кетиши олдидан Елизавета Васильевнага (Надежда Константиновнанинг онасига) шифрланган хат ёзиб, унда ўзининг севгиси ҳақида ёзган эди. Кейинчалик эса Шушенскоедан туриб батафсил хат ёзиб юборди. Бу хатда у Надежда Константиновнани ўзига турмушга чиқишни сўраб, Шушенскоега чақирди.

Надежда Константиновна бу таклифга розилик билдиради. Шундан сўнг полицияга Крупскаяни, сургун қилинган Ульяновнинг қайлиғи сифатида, Уфада эмас, балки Шушенскоеда уч йиллик сургун муддатини ўтказиш ҳақида илтимоснома беришларига тўғри келди. Полиция рухсат этди. Надежда Константиновна ўз онаси билан уч ҳафталик оғир йўлга чиқди.

СУРГУН йиллари бошланди. Сершовқин шаҳар ҳаётини, бевосита революцион ишни соғиниб қолганликларига, полициянинг кузатишига қарамай, янги газеталар, китобларнинг йўқлигига ҳам қарамай, бу йиллар бахтиёр йиллар эди. Ленин ва Крупская ёлғиз қолишмади, Сибирь кенгликлари учун узоқ масофалар ҳам ҳеч гап эмас. Минусинск округида дўстлари, курашдаги ўртоқлари: Кржижановский, Лепешинский, Старков, Валеев ва бошқа кўп кишилар яшаб туришарди. Улар ҳар бир қулай вақтда бир-бирлари билан учрашишарди.

Владимир Ильич ов қилишни жуда яхши кўрарди. Атрофда жуда ажойиб жойлар бор эди... Надежда Константиновна ва Владимир Ильич Шушадан ёзган деярли ҳар бир хатида ов қилганликлари тўғрисида ёзишарди. Бу —сердиққат ижодий ишдан сўнг уларга дам олиш имконини берарди. Владимир Ильич ўзига кучук ҳам топиб олиб, уни овга олиб чиқарди.

Ана шундай оқшомларда гўзаллик ҳақида суҳбат қуриш, шеър ўқиш иштиёқи туғиларди. Лениннинг рус ва чет эл поэзиясини қанчалар яхши билишини, у чуқур лирик эканини Надежда Константиновна худди шу ерда, Шушенскоеда билиб олди. Улар Пушкин ва Некрасов, Чернишевский ва Добролюбов ҳақида гапиришарди.

(Давоми бор).

В. И. ЛЕНИН ТУҒИЛГАН КУННИНГ 100 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

БУГУН — ХИМИКЛАР КУНИ

САМАРАЛИ ТАДҚИҚОТ

«Химия — мўъжизалар ўлкаси. Унда инсон толеи яширинган бўлиб, ақл-идрокнинг буюк ютуқларига фақат шу ўлкада эришилади». Улуғ пролетар ёзувчиси Максим Горький химияни образли қилиб ана шундай таърифлаган эди. Ҳа химия мўъжизалар ярата оладиган улкан соҳа.

Бугун ана шу мўъжизакорлар куни! Бу кунга химиклар катта меҳнат совғалари билан келдилар. Тадқиқотчиларнинг шонли кунга ҳозирлаган армуғонлари ҳам беҳисоб.

Бизда химия юксалиш йўлидан бормоқда. Партия ва ҳукуматимизнинг мамлакатда химия саноатини тағин ҳам ривожлантириш тўғрисида қилаётган буюк ғамхўрликлари туфайли бу соҳада, айниқса кейинги йилларда кўпгина ишлар амалга оширилди. Химия саноатининг янги соҳалари вужудга келди. Мўъжизакор фан равнақ топди.

Ўзбек кимёгарлари ҳам бу соҳада қатор ютуқларни қўлга киритдилар. Бугунги кунда республикамизни том маънодаги химия фани ўлкаси дейиш мумкин. Бу, бизнинг институтимиз мисолидан қиёс. Пахта целлюлозаси химияси ва технологияси илмий-текшириш институти коллективи тадқиқотлар кўлами анча кенгайган илмий муассасалардан биридир.

У ташкил топганига бир неча йил бўлди. Ижодий режаларимиз катта. Дастлабки ишларимиз муваффақиятли амалга оширилди. Янги химиявий маҳсулотлар ҳосил қилинди. Бу, албатта бизни қувонтиради.

Ҳозир институтимиз қатор илмий проблемалар устида иш олиб бормоқда. Илмий муассасамиз зиммасига асосан пахта целлюлозаси ҳосил қилиш ва химиявий толалар олишдек муҳим вазифалар киритилган. Сунъий тола ишлаб чиқариш ва унинг сифатини яхшилаш ҳам асосий вазифаларимиздан бири.

Маълумки, целлюлоза кенг тарқалган табиий полимердир. Ҳозир целлюлоза саноатда кенг қўлланила бошланди. Шунингдек, формацевтика, медицина, полиграфия, нефть, тўқимачилик ва бошқа соҳаларни равнақ топтиришда ҳам целлюлозанинг роли каттадир.

Сунъий тола олишни ривожлантириш шубҳасиз, бой хомашё базасига боғлиқ. Ҳозир биз ана шундай базалардан икки хил турига эгамиз. Сунъий тола олишда ёғоч ва пахта асосий база бўлиб хизмат қилмоқда.

Бу ерда пахта толаси ва ғўза барглари сунъий тола олишда асосий база эканлигини алоҳида таъкидлаб ўтиш лозим. Ана шу йўл билан олинган толаларни тўқимачилик саноатида табиий ҳолда бемалол фойдаланиш мумкин. Шунинг учун Пахта целлюлозаси химияси ва технологияси институти ўз тадқиқотларини ана шу масалага қаратмоқда. Юқори сифатли пахта целлюлозасини такомиллаштириш технологиясини татқиқ этиш бўйича самарали ишлар қилинмоқда.

Лаборатория шароитида қилинган тажрибалар шуни кўрсатдики, шундай хомашёлар орқали яхши сифатли пахта целлюлозасини ҳосил қилиш мумкин. Бу янги технологиянинг жорий этилиши химия саноатини қимматли хомашё билан таъминлаш имконини беради.

Целлюлозалар хоссаларини яхшилаш ҳам катта халқ хўжалик аҳамиятига эга бўлган вазифадир. Шу йўл билан целлюлоза материалларининг чидамлилик технологиясини ишлаб чиқиш учун катта истиқбол очилади.

Институтимиз лабораторияларида олиб борилаётган тадқиқотлар туфайли химия саноатининг бу муҳим муаммоси бўйича анчагина тажрибалар тўпланди. Биз бундан кейин ҳам тўқимачилик саноати учун қимматбаҳо хомашё бўлган целлюлозалар ҳосил қилиш технологиясини такомиллаштириш устида тадқиқот ишлари олиб борамиз.

Бугунги химиклар кунида ҳамкасбларимиз ишлари хусусида ҳам тўхталиб ўтиш жоиз бўлса керак. Яқиндагина Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Ўсимлик моддалари химияси институти юксак мукофотга сазовор бўлди. Эндиликда Меҳнат Қизил Байроқ орденли илмий муассаса деб аталаётган бу институт олимлари химия фанини ривожлантиришга ўзларининг салмоқли ҳиссаларини қўшмоқдалар. Ўсимлик ишқорлари — алколоидлар ҳосил қилишда бу институт лабораторияларининг ҳиссаси катта. СССР Фанлар академиясининг корреспондент аъзоси С. Юнусов бошчилигида фойдали алколоидларнинг бир нечтаси топилди. Дори-дармонлар ишлаб чиқариш ва бошқа препаратлар ҳосил қилишда бу моддаларнинг роли беқиёсдир.

Мураккаб суюқ ўғитлар ишлаб чиқариш билан Иттифоқимизга кенг танилган Химия институти коллективи ҳозир қатор проблемалар устида иш олиб бормоқда. Қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини оширишда деҳқонлар билан ёнма-ён туриб ишлаётган химик олимлар бундан кейин ҳам ижодий муваффақиятларни қўлга киритадилар. Чунки, лаборатория шароитида қилинаётган ишлар ва ишлаб чиқаришга жорий этилаётган тадқиқотлар бундан далолат бериб турибди.

Бу йил совет халқи Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ярим асрлик юбилейини нишонлайди. Шонли юбилей ҳар бир совет кишиси қатори биз химик олимлар учун ҳам катта ижодий имтиҳон бўлади. Шунинг учун ҳам улуғ санага ижодий армуғонлар ҳозирлаш ҳар биримизнинг шарафли бурчимиз бўлиб қолди. Ижодий меҳнатимиз халқ хўжалигига хизмат қилаверсин.

Ҳ. УСМОНОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги.
Ю. ТОШПЎЛАТОВ,
химия фанлари кандидати.

Чирчиқдаги электрохимия комбинатининг метан конверсиялаш цехида оператор Нурия Асилбековани яхши билишади. У технология жараёнини жуда яхши ўзлаштириб олган. Суратда: Н. Асилбекова.
В. Сироткин ва И. Глауберзон фотоси.

ЎҒИТНИНГ ЯНГИ ХИЛИ

Олим Д. И. Менделеев номидаги Бутуниттифоқ химия жамиятининг Ўзбекистон бўлими илмий ишларни янада ривожлантириш, уларнинг самарадорлигини ошириш мақсадида энг яхши тадқиқотлар учун конкурс эълон қилган эди. Октябрь революциясининг ярим асрлик юбилейи муносабати билан ўтказилган бу конкурсга якун ясалди.

Биринчи пул мукофоти ва авторлик гувоҳномаси Тошкент политехника институти олимларидан Ф. Мирзаев, Л. Шапиро ва А. Қўчқоров ўртоқларга берилди. Химия фанлари доктори профессор А. Кўчқоров ва техника фанлари кандидати доцент Ф. Мирзаев бошчилигидаги химия-технология факультетининг ходимлари «Гомосум» номли янги минерал ўғит ишлаб чиқардилар. Гомосум Ўрта Осиё тоғларида кўп миқдорда учрайдиган фосфоритлардан олинди.

Фойдали ўғитнинг таъсирида ўстирилган «108-Ф» навли ғўза ҳосилдорлиги 16-17 процент ошди. Тажриба шуни ҳам кўрсатдики, гомосум ҳосилдорликни ошириш билан бирга, ғўзанинг тез ўсишини ва пахтанинг яхши очилишини таъминлайди.

Гомосум бошқа экинларга ҳам катта таъсир кўрсатади. Ўғитнинг бу янги хилини олимларимиз СоюзНИИХИ ходимлари билан ҳамкорликда синаб кўрдилар. Ҳозир институтимизда бу ўғитни ишлаб чиқариш учун махсус ускуна ўрнатилаяпти.

Шунингдек, талантли олимларимиздан И. Ризаев, Х. Муслимов ва Ф. Маъруповларнинг қилган ихтиролари ҳам муносиб тақдирланди.

Институтимиз довруғини тарқатаётган олимлар ва бошқа ходимлар Совет ҳокимиятининг қутлуғ 50 йиллик тўйига ана шундай муносиб ижодий меҳнат совғалари билан кириб бормоқдалар.

М. МАМЕДОВ,
Тошкент политехника институти химия-технология факультетининг студенти.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли Ўсимлик моддалари химияси институти директори академик С. Юнусов (чапда), химия фанлари доктори Ф. Йўлдошев ва химия фанлари кандидати С. Акромов ўртоқлар лабораторияда.
А. Тўраев фотоси.

МУЪЖИЗАКОРЛАР

Институт адресига яқиндагина Одессадан мактуб келганди. Худди шу мазмундаги ижобий фикрлар битилган иккинчи хат Минск шаҳридан олинди. Бугун эса москвалик шифокорлар янги дорининг аҳамияти ҳақида батафсил ёзиб юборишибди.

Фармакология лабораториясида бўлганимизда биз хушхабарлар битилган мактублар билан қизиқиб қолдик. Қўлимизда Ригадан келган хат. Биргалашиб ўқиб чиқайликчи, нималар деб ёзилган экан.

«Тажриба тариқасида синаб кўриш учун юборган янги дорингизни олдик, — деб бошланади бу мактуб. — Апохлорин ўз хоссасига кўра фойдали дори экан. Асаб касаллигини даволашда у жуда яхши малҳам бўлаолади. Яна бир афзаллиги шундаки, қон босимини нормал ҳолга келтиришда бу дорининг роли катта. Биз уни клиник шароитда синаб кўрдик. Гипертонияга чалинган беморлар янги доридан яхши шифо топдилар. Айниқса, С. исмли беморнинг аҳволи оғир эди. Апохлоринни ишга солдик. Унинг дарди анча енгиллашди. Орадан бир-икки ҳафта ўтар-ўтмас, у ўзини яхши ҳис қила бошлади...»

Дарвоқе, шундай. Апохлорин дориси Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Ўсимлик моддалари химияси институти фармокология лабораториясида ҳосил қилинган янги препарат. Олимлар уни кашф этиш учун кўп бош қотирдилар. Ўсимлик ишқорлари — алкалоидлар устида олиб борилган тажрибалар бошланган ишни ижобий якунлаш имкониятини берди.

Тошкент химия-фармацевтика заводи лаборатория заказини қабул қилиб олди. Корхонада тайёрланган янги дори яқин орада дорихоналарга чиқарилади.

Ижодий ютуқ олимлар илҳомига илҳом қўшди. Асаб системаси билан боғлиқ касалликларни даволовчи яна бир дорини яратишга қўл урилди. Бунда ҳам ўсимлик ишқорлари қўл келди. Винканин алкалоидининг тузилиши ўрганилди. Унинг формулалари аниқланди. Шу асосда мураккаб муаммо чигалининг учи топилди. Лабораторияда ҳосил этилган винканин дориси фармакологлар қўлига топширилди.

СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги бу дорини ишлаб чиқаришга руҳсат берди.

— Сизга айтсам, яна бир алкалоид ҳосил қилдик, — дейди лаборатория раҳбари И. Комилов.—Бу — дубинидин дориси. Тошкент Давлат медицина институти госпиталь хирургия кафедрасида синаб кўрилган бу дори организмдаги оғриқни йўқотишда қўлланилади.

Лаборатория коллективининг ижодий режалари катта. Олимлар эътиборини ҳозир яна бир қатор мавзулар ўзига қаратган. Ҳа, лаборатория олимлари ўз байрамларига муносиб ижодий армуғонлар билан келишди. Шу шодиёна кунда янги дори-дармонлар ижодкорларининг номларини фахр билан тилга оласан, киши! Мана улар: А. Абдусаматов, У. Зокиров, Ҳ. Алиев, К. Нажмиддинов, М. Султонов ўртоқлар.

А. АЛИЕВ.

ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИГА

Уларни мўъжизакорлар деб бекор айтмаган халқимиз. Ҳақиқатан ҳам шундай таърифга лойиқ, улар. Ҳа, химикларнинг меҳнати, изланишини кўрган, унинг шоҳиди бўлган ҳар бир кимса бу сўзнинг исми жисмига жуда монанд тушганлигига яна бир бор қаноат ҳосил қилади.

Халқ хўжалигимизнинг етакчи тармоқларидан ҳисобланган химия саноати корхоналари, илмий-тадқиқот институтларида меҳнат қилаётганлар мўъжиза кашф қилмоқдалар, уни халқимиз фаровонлигини янада оширишга, экономикамизни янада юксалтиришга сафарбар этмоқдалар. Шунинг учун ҳам саноатнинг бу муҳим соҳаси илдам ривожланмоқда, янги комбинат ва заводлар кўплаб бунёд этиляпти. Химиклар ҳақида, улар меҳнатини енгиллаштириш, турмушини янада яхшилаш ҳақида муттасил ғамхўрлик қилинмоқда. Бутуниттифоқ химиклар кунининг таъсис этилиши ҳам шундай ғамхўрликнинг бир кўринишидир.

Областимизнинг халқ хўжалик эҳтиёжлари учун турли-туман химия маҳсулотлари етказиб бераётган барча корхоналари коллективлари бугунги айёмни муносиб совғалар билан кутиб олдилар. Аксарият коллективлар юбилей йилида зиммаларига олган социалистик мажбуриятларни шараф билан бажармоқдалар. Улар катта-катта меҳнат зафарларига эришаётганликлари ҳақида рапорт бермоқдалар.

Республикамиз фахри, кўрки, ифтихори ҳисобланган Чирчиқ электрохимия комбинати коллективининг байрамолди ютуқлари, айниқса, салмоқлидир. Деҳқонларимиз бу азм даргоҳини фахр билан «мўл ҳосил фабрикаси» деб атайдилар. Бу гапнинг тагида олам-олам мазмун, маъно бор. Унинг цехларида забардаст билакли кишилар қудратли агрегатлар ёрдамида ишлаб чиқараётган тонна-тонна минерал ўғитлар пахтачиликни юксалтириш, «оқ олтин»дан мўл ҳосил етиштиришда ҳал қилувчи роль ўйнамоқда, деҳқонларимиз олдида турган улкан вазифаларнинг муваффақиятли бажарилишига, коммунистик мўл-кўлчиликни вужудга келтиришга хизмат қилмоқда. Ҳар йили азамат химиклар томонидан қўшимча ишлаб чиқарилаётган бу ҳосил калити юзлаб минг тонна қўшимча пахта етиштириш имконини бермоқда. Улар ўзларининг ана шундай самарали ва баракали меҳнатлари билан, қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга қўшаётган улкан ҳиссалари билан пахтакорларимизнинг, қолаверса республикамиз барча меҳнаткашларининг ҳурматига, олқишига сазовор бўлмоқдалар.

Мўжизакорлар бу йил ҳар қачонгидан ҳам ўзгача ғайрат, ўзгача завқ-шавқ, кўтаринки руҳ билан ишлашмоқда. Ҳар куни муваффақият кетидан муваффақият қозонишмоқда. Давлат планларини ой сайин ортиғи билан адо этмоқдалар. Қўшимча кўплаб минерал ўғитлар ишлаб чиқаришмоқда ҳамда колхоз-совхозларга жўнатишмоқда. Азаматлар бугунги байрамга ҳам катта тортиқ билан келдилар. Маҳсулотларнинг асосий турларини ишлаб чиқариш тўрт ойлик топшириғини зиёдаси билан адо этдилар. Шу даврда қўшимча бир неча эшелон аммиак селитраси, кўп миқдорда карбамид ишлаб чиқардилар. Айниқса ўғитлар сараси карбамид ишлаб чиқариш кескин кўпайди. У ўтган йилнинг шу давридагига қараганда 13 процент ортиқ тайёрланди.

Бугунги айёмда улкан комбинат коллективи эришаётган ана шундай катта муваффақиятларга салмоқли улуш қўшган донгдор химиклар номини зўр ҳурмат билан тилга оласан, киши. Ўзининг машаққатли, айни вақтда шарафли ва масъулиятли касбини ардоқлаётган, табиий газдан ер хамиртурушини олиш технологиясини пухта эгаллаган бундай ажойиб кишилар корхонада юзлаб бор. Комбинатнинг кекса мутахассисларидан Социалистик Меҳнат Қаҳрамони О. Илёсов, П. Можара ўртоқлар раҳбарлигидаги цехлар, метан конверсияси цехининг В. Дадабоев бошчилигидаги донгдор сменаси коллективи, бир неча бор қолоқ участкага ишга ўтиб, уларни илғорлар сафига етказган Э. Пирматов ва бошқа пешқадамларни чин кўнгилдан олқишлаймиз.

Совет ҳокимияти йилларида областимиз территориясида бошқа саноат тармоқлари қатори йирик химия саноати барпо этилди. Бундай корхоналар сони ўндан ҳам ошиб кетган. Шуниси қувончлики, ана шу корхоналар коллективлари бугун иккинчи марта нишонланаётган ўз байрамларига муносиб меҳнат совғалари билан келишди. Олтинтопган қўрғошин-рух комбинатининг химия ионисульфат кислотаси ишлаб чиқарувчи цехи коллективи йил бошидан бери самарали меҳнат қилаяпти. Бу ерда химия саноати корхоналарига пландагидан ташқари 600 тоннадан кўпроқ олтингугурт кислотаси жўнатилди. Янгийўл гидролиз заводи коллективининг ҳам меҳнати чакки эмас. Юбилей йилида фидокорона меҳнат қилаётган химиклар ўтган тўрт ой ичида топшириқни 102,2 процент қилиб адо этдилар. Тошкентдаги лак-бўёқ, пластмасса буюмлари заводлари ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчилари ҳам ўз байрамларини меҳнатда янги-янги муваффақиятлар билан нишонламоқдалар.

Бугунги айёмда мамлакатимизда коммунистик жамият қуриш юзасидан олиб борилаётган умумхалқ курашининг олдинги сафида бораётган химикларимизга, уларнинг олижаноб меҳнатларида янгидан-янги муваффақиятлар тилаймиз. Юбилей йилида уларга зафарлар ёр бўлсин! Мамлакатимиз шону шуҳратини ошириш, халқимиз фаровонлигини яхшилашга қўшаётган ҳиссалари янада самарали ва баракали бўлсин!

М. МАҲМУДОВ.

КОСМОС ВА ЖАМИЯТ

Совет олими философия фанлари доктори ва математика профессори, Чехословакия Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзоси Эрнест Кольман ўз асарларида космик фазони эгаллашнинг социал масалаларига кўп эътибор беради. Биз олимга ана шу проблема билан алоқадор бир қанча саволларга жавоб беришини сўраб мурожаат қилдик.

Циолковскийнинг қуёш атрофи фазосини забт этиш ғояларининг амалга оширилиши инсониятга нималар беради?

— Циолковский космик эранинг келишини олдиндан айтибгина қолмай, унинг асарлари бу даврни тайёрлаб ҳам берди. 1957 йил 4 октябрда Совет Иттифоқидан Ернинг биринчи сунъий йўлдоши учирилганида шу космик даврнинг остонасига қадам қўйдик. Дастлабки космик қадамларимизнинг аҳамиятига баҳо бериш қийин. Инсоннинг космосга чиқиб бориши ҳозирга қадар инсониятнинг иқтисодий, техникавий ва илмий тараққиётига ҳад қўйиб келган ердаги кўпгина чекланишлардан бизни халос этади.

Биринчидан, биз ўзимизга энг яқин космик жисмлар табиий бойликларидан хом ашё ва энергия чиқариб ололганлигимиздан ўз планетамизни ўзгартириш имкониятларимиз қарийб чексиз бўлиб қолади. Шу билан бирликда космик даврнинг тараққиёти планетамизнинг барча илмий техника ва моддий воситаларинингина эмас, шу билан бирликда юксак жисмоний ва маънавий сифатларга эга бўлган кишилар коллектив куч-ғайратларининг ҳам тўпланишини талаб этади. Бундай кишилар тинчлик ва халқларнинг чинакам озодлиги ва қардошлиги шароитларида ижтимоий онгнинг янгитдан кўтарилиши натижасида пайдо бўлиши мумкин. Бошқача сўз билан айтганда, космик даврнинг яшнашини ижтимоий тараққиётсиз, коммунистик жамиятнинг ўрнатилувисиз тасаввур этиб бўлмайди.

Менимча фаннинг барча соҳаларида жуда катта ўзгаришлар юз берса керак. Астрономия асбобларининг уларга тўсқинлик қилувчи ер атмосфераси чегараларидан ташқарига чиқарилиши коинотнинг кузатилаётган радиусини кўп марта катталаштиради. Астрономия, физика, химия, геологиянинг кўпгина проблемаларининг сирини очиш ва, шубҳасиз, янги кутилмаган ҳодисаларни очиш мумкин бўлиб қолади. Биология фанлари янада кучайтириб юборилади. Башарти Марсда ҳеч бўлмаса ҳаёт излари топиладиган бўлса, «ҳаёт» тушунчасининг ўзи углеродли молекулалар билан боғланиши шарт бўлмаган ўзини ростлаб турувчи система мавжудлиги сингари янада кенг мазмун топса керак. Агарда биз бошқа дунёларда ердан ташқариги маданиятнинг бирон аломатларини топадиган бўлсак, «жамият» ва «психика» деган тушунчалар жиддий ўзгаришларга дучор бўлиши мумкин. Гапнинг қисқаси, инсониятнинг Октябрь революцияси йўл очиб берган космик даври одамларнинг турмушини ҳам, онгини ҳам тубдан ўзгартириб юбормоғи керак.

— Нима учун ҳозирнинг ўзидаёқ космик фазони ўрганиш ва ўзлаштириш зарур? Инсоният ер ташқарисига барвақт чиқиб кетмадимикин?

— Берган саволингиз жуда ўринли. Маълумки, планетамиз аҳолисининг учдан икки қисми очин-тўқин яшайди, кам тараққий қилган мамлакатларнинг ярмича аҳолиси болалигида ўлиб кетади. Аҳвол шундай экан, нима учун космик тадқиқотларга харажат қилинаётган жуда катта маблағлар Ернинг муҳим эҳтиёжларини қондиришга сарфланмаяпти?

Гап шундаки, жамиятнинг эртани ўйламай, келажакни назарда тутмай, фақат ҳозирги кун тўғрисидагина ғамхўрлик қилиб қолишга ҳуқуқи йўқ. Ер аҳолисининг сони тинмай кўпайиб, ҳозирги вақтда одамлар сони тахминан ҳар 50 йилда икки баравар ўсмоқда. Шу билан бирликда, ҳар бир айрим кишининг моддий ва маданий ноз-неъматларга эҳтиёжлари ошиб бормоқда. Буларни қониқтириш учун тобора кўпроқ энергия ва хом ашё талаб этилади. Фан ва техниканинг ҳозирги даражасида 13 миллиард кишини, келажакда ернинг барча ресурслари эгалланганидан сўнг ҳозиргидан юз баравар кўп аҳолини боқиш мумкин эканлиги ҳисоблаб чиқилган. Шунга қарамай, менимча, ҳатто энг мақбул тахминлар қилганда ҳам инсоният Ер миқёсида абадий қолиб, ўзини озиқ-овқат билан ҳам, ҳаётий кенгликлар билан ҳам таъминлаб қола олади деб мўлжаллаб бўлмайди. Инсониятнинг космосга чиқиши унинг учун зарур бўлиб қолади.

Бу фақат менинг ўзимнинг нуқтаи назарим эмас. Лекин шу билан бирликда, инсоният аҳолининг кўпайишини шундай ростлаб турдики, одамларнинг бир қисмини Қуёш системамиздаги планеталарга кўчириб ўтказиш эҳтиёжи қолмайди, деб тасдиқловчи фикрлар ҳам бор.

Ер куррасидаги чекланган модда-масса бера оладиган хом ашё ва энергия Ер эҳтиёжларини қондириш учун етарли бўлмай қоладиган вақт эртами-кечми етиб келиши иккинчи бир проблемадир. Вақти келиб, биз Ой ва бошқа космик жисмлар билан шуғуллана бошлашимизга ишончим комил. Чунончи, қилинаётган бундай ишлардан фойда кўриш-кўрмаслик масаласи, албатта, ўртага қўйилмайди.

Космосга назар ташлашимизга мажбур этувчи бошқа бир сабаб ҳам бор. Ҳозирги кунда бу нарса ортиқча назарий ва хаёлий бўлиб кўринсада, лекин шунга қарамай, буни эътиборга олмасдан қолиш мумкин эмас. Қачонлардир, орадан неча юз миллион йил ўтганидан сўнг, Қуёш системасининг вазияти (Ердан Қуёшгача бўлган масофа, Қуёш радиацияси) ўзгаради. Ерда яшаш учун ноқулай шароитлар пайдо бўлиши мумкин. Лекин инсоният ўз ҳалокатини қўл қовуштириб кутиб ўлтирмайди. Шунда бошқа космик жисмларга кўчиб ўтиш ёки яшаладиган сунъий планеталар қуриш масаласи кўндаланг бўлса эҳтимол. Шуларнинг ҳаммасини инсонни космосга чиқармай тасаввур этиб бўлмайди.

Шунинг учун ҳам космонавтиканинг дастлабки қадамлари вақтидан сира илгари эмаслигига аминман: булар инсониятнинг космик даврга, инсоннинг Ердан ташқаридаги шароитларга мослашувига узоқ тайёргарлигининг бошланишидир. Чунончи, бу ўз вақтида бошланган тайёргарликдир. Ниҳоят, космосга чиқишимизнинг яна бир сабабини эшитинг: онг ҳамиша бевосита ўрганилаётган нарса чегарасидан олисга интилади, унинг фазо ва вақтдаги энг олис ҳодисалар билан ҳам алоқаларини албатта қидиради. Одам тафаккури, фантазиясининг парвозини тўхтатиб ёки ушлаб туриб бўлмайди. Космосни тадқиқ этмай, уни забт этмай, Ердаги ҳодисалар тадқиқи тўла бўлиб чиқмайди. Ердаги фанлар ривожлана олмай, қотиб қолиб, сўнгра билим таназзулга кетарди, чунки ердаги фанлар — космик фанларнинг парчаларидир, холос.

Албатта, космосни эгаллаш қалтис ишдир, одам уни осон қўлга кирита олмайди. Лекин инсониятнинг табиат стихияларини ўзига бўйсундириш учун олиб борган бутун кураш тарихи ҳамиша шундай бўлиб, қанчадан-қанча қурбон беришини талаб этди. Бирон кашфиёт ва ихтиро учун энг қимматли нарса — яхшиларнинг яхшилари ҳаётини бермай иложи топилган фан ва техника соҳаси йўқ. Космонавтикада эса, қадимги Рим файласуфи Сенеканинг «жафо чекиб — юлдузларга» деган сўзлари, афсуски, асосли бўлиб чиқмоқда.

— Космосга чиқишнинг фан-техника тараққиётига таъсири қандай?

— Бу саволингизга мен қисман жавоб бердим. Такрор айтаманки, фан ердаги чекланишлардан халос бўлгач, бaайни еримиз қонуниятлари бутун коинот учун муштарак эканлиги тўғрисидаги тасаввурга ҳам эга бўлади. Лекин космосга чиқиб боришнинг ҳозирги бошланғич босқичи ҳам фан-техника тараққиётига таъсир кўрсатаяпти. Космонавтика учун яратилган кўпгина материаллар, аппаратлар, асбоблар ерда ҳам жуда қўл келадиган нарсалар бўлиб чиқди. Махсус йўлдошлар бутун Ер курраси миқёсида радиоалоқа ва телевидение кўрсатишни амалга оширяпти, кейинчалик бориб бу йўлдошлар об-ҳаво прогнозини тубдан яхшилашга, табиий офатларнинг олдини олишга хизмат қилади. Космонавтика саноатнинг кўпгина тармоқлари, электроника, радиотехника, телемеханика, эриши қийин материаллар химияси, ракетасозлик, микроэлектроника, квант генераторлари техникаси каби кўпгина тармоқларининг тараққиётини рағбатлантирмоқда. Космонавтика кибернетика тараққиётини тезлаштирди (кибернетика қурилмаларисиз космонавтика мутлақо бўлмасди). Ишлаб чиқаришга кибернетика ва математика методлари тобора активроқ кириб бориб, барча фанларга, жумладан биология ва ижтимоий фанларга тобора кўпроқ таъсир кўрсатмоқда ва кўрсатажак. Ҳозирнинг ўзидаёқ биология, медицина, психология одамнинг ердагидан фарқ қилувчи шароитлардаги хулқи-атворини тадқиқ этмоқда. Буларнинг ҳаммаси ўзимиз ҳақидаги билимларимизни кенгайтирибгина қолмай, табиатимизни такомиллаштиришга ҳам кўмак беради. Янги методлар билан қуролланган ижтимоий фанлар эса, коммунистик жамиятни барпо этиш ва уни тараққий топтиришга ёрдам беради.

* * *

Суҳбатнинг охирида унинг автори тўғрисида бир неча сўз айтайлик. Эрнест Кольман — чех, 1918 йилдан бери КПСС аъзоси. У Қизил Армия сафларида контрреволюция ва интервентларга қарши жанг қилган интернационал полкларнинг энг олдинги жангчиларидан биридир. 1919 йил 1 май байрам куни Эрнест Кольман В. И. Ленинга таништирилган. Владимир Ильич ёш жангчининг фалсафий ва математик маълумотидан хабар топгач, унинг фан билан шуғулланишига маслаҳат берган. Эрнест Кольман гражданлар уруши тугагандан сўнг мана шу маслаҳатга амал қилган.

А. РОМАНОВ,
ТАСС обзорчиси.

БИР КАСБДА ЧОРАК АСР

Фотима опа сут соғувчилик касбини эгаллаганига чорак аср бўлди. У узоқ йиллардан бери 1-«Пискент» совхозининг сут-товар фермасида меҳнат қилиб келаяпти. Ҳаммавақт ҳам пешқадамликни қўлдан бермаган.

Фотима Йўлдошева беш йилликнинг тўнғич йилини кўплар қатори ажойиб зафарлар билан якунлади. Ўз боқимидаги сигирлардан 62 минг 800 литр серқаймоқ сут соғиб олиб, шаҳарлик биродарларга армуғон этди.

Маракаев ташаббусига қўшилган Фотима опа юбилей йилида тағин ҳам юқорироқ кўрсаткичларга эришишни дилига туккан. Ана шу олижаноб мақсад билан йил бошидан буён астойдил меҳнат қилаяпти. Фотима опанинг юбилей йилидаги дастлабки зафари чакки бўлмади — сут соғиб олиш бўйича берилган квартал планини икки ойдаёқ ортиғи билан бажариб қўйди. Ҳозиргача у пландаги 82 центнер ўрнига қарийб 100 центнер сут соғиб олди. Шу кунларда у иккинчи квартал топшириғини ҳам ошириб бажариш учун курашмоқда.

Коммунист Фотима Йўлдошеванинг шогирдлари ҳам талайгина. М. Абдураҳмонова, Н. Фазлиева каби ёш сут соғувчилар ўз устозлари йўлидан бориб, қувончли ютуқларга эришмоқдалар.

Партия ва ҳукуматимиз Фотима опа Йўлдошеванинг меҳнатларини тақдирлаб, уни Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан мукофотлаган.

Сизга юбилей йилида беқиёс катта муваффақиятлар тилаймиз, Фотима опа!

О. АБДУРАҲМОНОВ.

Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги юбилейини меҳнатда муносиб совғалар билан кутиб олиш учун умумхалқ социалистик мусобақасига қўшилиб астойдил ишлаётган Юқори Чирчиқ районидаги «Ленинский путь» колхозининг пешқадам сут соғувчиси Надежда Волосатова бу йил янгидан-янги ютуқларни қўлга киритмоқда. У юбилей шарафига ўз боқимидаги 18 бош сигирнинг ҳар биридан камида 3700 килограммдан сут соғиб олишга сўз берган. Унинг ҳозирги намунали ишлари ана шу юксак мажбуриятнинг сўзсиз бажарилишидан дарак бериб турибди. Суратда: ўртоқ Н. Волосатова.

Қ. Розиқов фотоси (ЎзТАГ фотохроникаси).

ДУНЁ ХАБАРЛАРИ

МАМЛАКАТЛАР
ОДАМЛАР
ВОҚЕАЛАР

ДЕМИЛИТАРИЗАЦИЯ ҚИЛИНГАН ЗОНАГА БОСТИРИБ КИРИШ ДАВОМ ЭТТИРИЛМОҚДА

НЬЮ-ЙОРК, 26 май. (ТАСС). Америка қўмондонлиги кеча Америка ва Сайгон қўшинларини Вьетнамдаги демилитаризация қилинган зонанинг жанубий қисмидан чиқариб олиб кетажагини эълон қилган бўлса ҳам бугун Американинг денгиз пиёда аскарлари яна шу зонага бостириб кирдилар.

Америка ва Сайгон қўшинлари демилитаризация қилинган зонада Жанубий Вьетнам аҳолисига қарши жазо операциялари ўтказаётганига мана бир ҳафтадан ошди. Минглаб аҳоли зўравонлик билан ўз ерларидан ҳайдаб юборилди, неча ўнлаб қишлоқларга ўт қўйилди. Америка агрессорларининг бу янги ўзбошимчалик ҳаракати Вьетнамга доир Женева битимларини қўпол равишда бузишдир.

ЮПИ агентлигининг хабар беришича, Америка кемалари Америка денгиз пиёда аскарлари бир неча батальонининг демилитаризация қилинган зона районига янгитдан бостириб киришига мадад бериб турибди. Америка авиацияси эса демилитаризация қилинган зонани устма-уст бомбардимон қилишни давом эттирмоқда.

АҚШ ҚУМОНДОНЛИГИНИНГ ҚАРОРИ

ПАРИЖ. Америка қўмондонлиги Вьетнамдаги демилитаризация қилинган зонанинг жанубий қисмидан Америка ва Сайгон қўшинларини чиқариб олиб кетажагини эълон қилди. Франс Пресс агентлиги шу ҳақда хабар беради.

Маълумки Америка ва Жанубий Вьетнам қўшинларининг демилитаризация қилинган зона жанубий қисмига киритилишидан жаҳон жамоатчилиги дарғазаб бўлди. Бу иш АҚШнинг Вьетнамдаги агрессив урушни авж олдириш йўлидаги янги ҳаракати ва Вьетнам юзасидан 1954 йилда тузилган Женева битимининг қўпол равишда бузилиши эди.

АМЕРИКА ГРАЖДАНЛАРИ КЎЧИРИЛАДИ

НЬЮ-ЙОРК. АҚШ элчихонаси Бирлашган Араб Республикасида бўлган Америка гражданларини бу ердан «вақтинча кўчириб кетиш» тўғрисида фармойиш берган.

(ТАСС).

ИСРОИЛДАГИ АҲВОЛ

ЛОНДОН. Рейтер агентлигининг хабар беришича, бош министр Леви Эшколнинг Исроил ҳарбий ва давлат арбоблари билан учрашуви пайтида Яқин Шарқдаги сўнгги воқеалар муҳокама қилинган.

Исроил маъмурлари танглик кескинлашадиган бўлса, мамлакатнинг ҳамма томонларига озиқ-овқатни бетўхтов етказиб бериш учун барча хусусий автомобиллар сафарбар этилажагини эълон қилдилар.

Мамлакатда узлуксиз таъминот издан чиқди, чунки аҳоли магазинлардан озиқ-овқат маҳсулотлари ва совунни кўплаб сотиб олмоқда.

БАЗАЛАР ЖАНГОВАР ҲОЛАТДА

АНҚАРА. Яқин Шарқдаги аҳволнинг кескинлашганлиги муносабати билан АҚШнинг Туркиядаги ҳарбий базаларида бўлган Америка қуролли кучлари жанговар тайёр ҳолга келтирилган.

ХИТОЙДАГИ ВОҚЕАЛАР

Яньанда адабиёт ва санъат масалалари юзасидан чақирилган кенгашда Мао Цзэ-Дуннинг сўзлаганига 25 йил тўлганлиги Хитойда шовқин-сурон билан нишонланмоқда. Кўпгина шаҳарларда ўтказилаётган митинг ва намойишларда Мао Цзэ-Дуннинг айтганлари марксизм-ленинизм тарихида «бурилиш нуқтаси» сифатида тарғиб этилмоқда. Пекин майдонларида пайдо бўлган тарғибот группаларининг программасига: Мао Цзэ-Дунни улуғлаш ҳамда партия ва давлат раҳбарлигидаги унинг мухолифларини қоралашдан иборат иккита тема олинган.

23 майда Пекинда Мао Цзэ-Дуннинг хотини Цзян Цин раислигида ўтказилган оммавий митинг «юбилей»нинг энг авжига чиққан нуқтаси бўлди. Хитой компартияси Марказий Комитети Сиёсий Бюроси доимий комитетининг аъзоси ва Хитой Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги «маданий революция» ишлари группасининг бошлиғи Чэнь Бо-да Мао Цзэ-Дуннинг нутқини «партия ва жаҳонни ўзгартириш тўғрисида бутун бир давр аҳамиятига эга бўлган сиёсий декларация» деб атади. «Мао Дзэ-Дун, — деди у, — тарихнинг оёғи осмондан қилиб қўйилган деб айтди».

Чэнь Бо-да жиддий суратда, «энди тарих айлантириб ўрнига туширилди», деб ишонтирмоқчи бўлди.

Мао Цзэ-Дуннинг хотини ҳам беҳад мақтаниб, унинг шаънига булбулдек сайради. «Ўртоқ Цзян Цин, деди Чэнь Бо-да, — ранс Мао Цзэ-Дуннинг революцион йўлини изчил ва оғишмай ўтказиб келмоқда ва уни ҳимоя қилмоқда. У, олдинда бормоқда. Сўнгги йилларда у драма-музика, хореография ва бошқа соҳаларда бир қатор намунавий революцион асарлар яратиш учун зўр бериб куч-қувват сарфлади. Бунинг натижасида саҳнадан ҳар қандай ғаламуслар супуриб ташланди».

Митингда айтилган сўзлар «маданий революция» деб аталмиш ҳангома замирида ҳокимият учун принципсиз кураш яширинганлигини яна бир бор тасдиқлади. Митингда сўзга чиққан «маданий революция» ишлари группаси аъзоси Ци Бэнь-Юй «ҳокимиятни босиб олиш учун курашда ва уни мустаҳкамлашда улуғ маданият армияси муҳим роль ўйнайди» деб очиқдан-очиқ айтди. У, бу курашда «Хитой Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги собиқ пропаганда бўлими, собиқ маданият министрлиги ва Хитой Компартиясининг собиқ Пекин шаҳар комитети дабдала бўлганликларини» айтди.

Мао Цзэ-Дун тарафдорлари партия ва давлат раҳбарлигидаги мухолифларини одатда «буржуазия вакиллари» деб аташади. Чэнь Бо-да коммунистлар ва Хитой зиёлилари кенг оммасини қўрқитмоқчи бўлиб, Пекиндаги митингда айтдики, кимда-ким Мао Цзэ-Дун кўрсатмаларини писанд этмайдиган бўлса, «сиёсий жиҳатдан буржуазия ва контрреволюция ботқоғига ботган бўлади», деб айтди.

Чэнь Бо-да нутқидаги баъзи бир мажбурий эътирофлар Мао Цзэ-Дун группаси мамлакатдаги вазиятни тўла эгаллаб ололмаганлигидан далолат беради. Чэнь Бо-да Пекин шаҳар партия комитетининг ҳозирги вақтда Мао Цзэ-Дунга қарши ҳаракат қилишда айбланаётган собиқ раҳбари Пин Чжэнга хуруж қилиб таъкидладики, «марказда, партия ва ҳукумат муассасаларида, жойларда — вилоятлар, шаҳарлар ва автоном районларда ҳам буржуазиянинг шундай вакиллари бор».

(ТАСС).

Пойтахтдаги консерва заводида янги қулупнайдан мураббolar ишлаб чиқариляпти. Суратда: ишчилар Қумри Расулова ва Лиза Копелевалар янги консерва сифатини текширишдан ўтказяптилар.

Н. Муҳаммаджонов фотоси.

БИЗНИНГ ИНТЕРВЬЮ

ЭЛГА ХИЗМАТ — ШАРАФЛИ ИШ

Умумий овқатланиш муассасаларининг ҳар бир ходими, ҳар бир пазандаси учун эл хизматига доимо ҳозир туриш, уларга юксак маданий хизмат кўрсатиш, сифатли овқатлар билан таъминлашдан кўра шарафли ва фахрли вазифа бўлмаса керак. Ҳа, шундай. Ошхонага кирган ҳар бир хўранда қўли тотли пазандалар ҳимматидан мамнун бўлиб, улар хизматидан хурсанд ҳолда қайтганлари қандай яхши. Партия ва ҳукуматимиз ҳам умумий овқатланиш муассасалари ишини маданий ҳам маиший турмуш даражаси юксалиб бораётган аҳолининг талаблари миқёсида ташкил этиш, ошхоналарда тайёрланаётган овқатлар сифатини янада яхшилаш, ассортиментини кўпайтириш, хўрандаларга юксак маданий хизмат кўрсатиш йўлида тинмай ғамхўрлик қилиб келмоқда. КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг умумий овқатланиш ошхоналари ишини янада яхшилаш ҳақида яқинда қабул қилган қарори фикримизнинг далилидир.

Шу муносабат билан мухбиримиз ана шу қарор асосида юбилей йилида хўрандаларга юксак маданий хизмат кўрсатиш юзасидан қандай амалий тадбирлар кўрилмоқда, деган савол билан Октябрь район ошхоналар трестининг директори ўртоқ **Н. Низомовга** мурожаат қилди.

— Бу қарор, — деди ўртоқ Низомов, — умумий овқатланиш тресги коллективи олдига катта ва масъулиятли вазифани юклайди. Шундай экан, аҳолига янада яхшироқ маданий хизмат кўрсатиш ниятида биз, умумий овқатланиш тармоқларини ҳамда ўринлар сонини кўпайтириш, тайёрланаётган овқатлар сифатини янада яхшилаш юзасидан бир қатор амалий тадбирларни белгилаб олдик. Трестимиз коллективининг ҳар бир аъзоси белгиланган ана шу тадбирларни амалда бажариш билан Улуғ Октябрнинг 50 йиллик катта тўйини кўп қатори муносиб нишонлаш учун қўлни қўлга бериб курашяпти.

Ҳозир аҳолига хизмат кўрсатаётган мавжуд ошхоналар иши ҳақида гапириб ўтишдан олдин босиб ўтган йўлимизга бир назар ташлаб ўтсак, бу соҳада қўлга киритилган ютуқлар шунча равшанроқ кўзга ташланади. Тўғри, бундан беш йил муқаддам кўпгина ошхоналаримиз эски типдаги биноларда жойлашган, бунинг устига замонавий техника ускуналари билан етарли жиҳозланмаган эди. Ошхоналарда асосий ёқилғи сифатида кўмирдан фойдаланиларди. Қисқа муддат ичида ошхоналаримиз кўриниши таниб бўлмас даражада ўзгариб кетди.

Ўша йиллари 1-босмахона ошхонасига кирган ҳар бир кишининг кўзи йўлакка тўкиб қўйилган кўмир кукунлари, ошхонадан чиқариб ташланган чиқиндиларга тушар эди. Мана бугун эса ошхона газ плиталари ва бошқа умумий овқатланиш техникалари билан ускуналанди. Ошхонанинг овқатланиш зали эса аҳолининг юксак ва маънавий дидига мос келадиган даражада чиройли ва баҳаво жойга айлантирилди. Шунингдек трактор-йиғув заводи қошидаги ошхона ҳам кўримсиз бир бинога жойлашган эди. Завод маъмурияти ва коллективининг кучи билан 280 ўринли замонавий типда ошхона қуриб ишга туширилди. Ошхона пазандалари ишини енгиллаштириш мақсадида янги техника ҳамда музлатиш ускуналари ўрнатилди.

Аҳолига маданий хизмат кўрсатаётган мавжуд ошхоналарнинг деярлик 90 проценти янги замонавий техника ва музлатиш ускуналари билан жиҳозланган. Кейинги икки йил ичида ошхоналаримизга 450 дан ошиқ янги техника ўрнатилди. Натижада бир вақтнинг ўзида районимизнинг қарийб 8000 хўрандаси овқатланиши учун имкон яратилди.

Хўш, юбилей йилида бизнинг олдимизда қандай вазифалар турибди. Биринчи навбатда умумий овқатланиш тармоқларини кенгайтиришни мўлжаллаб қўйдик. Юбилей йилида радиодеталь заводи қошида 280 ўринли янги замонавий ошхона биноси очиб берилади. Олий ўқув юртлари шаҳарчасида эса икки қаватли ошхона ишга тушади. Бу ерда бирйўла худди юқоридагидек 280 киши овқатланиши мумкин.

Шу йил март ойининг охирида 2-уй қурилиши комбинати ишчилари учун 160 ўринли янги ошхона очиб берилди. Яқин кунларда Таштрам ишчилари ҳам 100 ўринли ошхонага эга бўладилар. Бу соҳада район партия комитети коллективимизга катта ва амалий ёрдам бермоқда. Бунга жавобан ошхоналарда тайёрланаётган овқатлар ассортиментини янада кўпайтириш ва сифатини яхшилаш учун курашяпмиз. Бу йўлда ошпазлик маҳоратини ошириш мактаби катта ишларни амалга оширмоқда. Мактабимизнинг энг яхши мастерларидан Т. Алимуҳамедов, Ҳ. Расулов, Л. Динас ўртоқлар ёш ошпазларни технология сирлари ва таомлар тайёрлашнинг илғор методлари билан яқиндан таништириб бормоқда. Олий ўқув юртлари шаҳарчасидаги 34-ошхона базасида ташкил этилган мактабда бу йил 40 та ёш ошпаз таълим олмоқда.

Бундан ташқари ошхоналар ишини яхшилаш мақсадида ҳозир таомлар тайёрлаш жараёнида технологиядан тўғри фойдаланиш тартибларини кўрсатувчи технологик карталар тайёрланмоқда. Бу эса ёш пазандаларга овқатларни сифатли тайёрлаш ҳамда ускуналардан тўғри фойдаланишда катта ёрдам беради. Бундан ташқари кечки ҳамда тунги сменада ишловчиларга хизмат кўрсатаётган ходимлар ишини яхшилаш масаласига ҳам катта эътибор берилмоқда. Ошхоналар қошида ярим масаллиқлар ва турли-туман овқат маҳсулотларига заявкалар қабул қилиш иши ҳам ташкил этилди.

Трестимиз коллективи умумхалқ байрами Улуғ Октябрнинг 50 йиллик юбилейини муносиб кутиб олиш учун ўз зиммасига олган юксак мажбуриятини шараф билан бажаради. Бунинг учун бизда барча имкониятлар мавжуд.

УМУМИЙ ОВҚАТЛАНИШ ТАРМОҚЛАРИ ИШИНИ ЯНАДА ЯХШИЛАЙЛИК

БУГУН ЧЕГАРАЧИЛАР КУНИ

ЖОСУСНИНГ ЙЎЛИ БЕРК

Григорий ЗАБОЛОТНИЙ, Генерал-майор, Чегара қўшинлари сиёсий бошқармасининг бошлиғи.

Бу йил совет кишилари Чегарачилар кунини социалистик Ватанимизнинг 50 йиллиги арафасида нишонлайдилар. Совет чегараларини қўриқлаб турган жангчилар ҳам ўз Ватани, ўз халқи билан фахрланиш ҳисси билан яшамоқдалар.

«Гарчи бизлар ҳаммамиз Улуғ Октябрь социалистик революциясидан кейин туғилган бўлсак ҳам,—деб ёзади машҳур чегарачи изтопар, ҳозир запасдаги старшина Тимофей Пятаев ёш жангчиларга мурожаат қилиб,—у ҳар биримизнинг тақдиримизга бевосита таъсир қилди. Советлар мамлакатининг граждани бўлиш, унинг чегараларини қўриқлаш катта бахтдир». Бу сўзлар чегарачилар барча авлодининг ҳис-туйғуларини ифодалайди. Бугунги кунда чегара нарядларига бораётган солдатларимиз, матрос, сержант, старшина ва офицерларимиз Ватан ҳақида, партия ҳақида, Октябрни муносиб кутиб олиш ҳақида ўйламоқдалар, ўз хизмат ва жанговар маҳоратларини ошириш устида ишламоқдалар.

Байрам кунларида ўз меҳнатинг натижаларини якунлаш шонли анъанага айланган. Совет ҳокимияти йилларида чегара қўшинлари ўз мамлакати, унинг қуролли кучлари, ВЧК-КГБ органлари билан бирга кураш ва ғалабаларнинг шонли йўлини босиб ўтдилар, деб биз тўла асос билан айта оламиз. Душман капиталистик давлатлар қуршовида бўлган ёш Советлар мамлакатининг тикланиш йилларида чегара қўшинларининг хизмати қийин ва мураккаб эди. Душманларимиз территориямизга жосуслар, террорчилар, диверсант ва контрабандачилар юбориб турарди.

«1933 ЙИЛ. 439 чегара бузувчи ушланди, улардан 30 таси жосус.

1934 ЙИЛ. 564 чегара бузувчи ушланди, умумий қиймати 40 минг сўмлик турли контрабанда моллари қўлга олинди».

Бу сатрлар ҳозирги вақтгача Узоқ Шарқдаги чегараларимизни қўриқлаб келаётган Қизил байроқли Н-чегара отрядининг жанговар салномасидан олинган. Ғарбда ҳам аҳвол ташвишли эди. Бу йил Андрей Коробицин кўрсатган жасоратга 40 йил тўлади. 1927 йил 21 октябрь тонг саҳарда ёш жангчи давлат чегарасини қўриқлаш учун нарядга чиқади. Ярим хароба ҳолдаги саройда у тўрт бузғунчини учратади. Коробицинга «Таслим бўл!» деб маузерлар тўғриланган эди. Чегарачи тенгсиз жангни бошлайди. Биринчи ўқ билан у диверсантлардан бирини ер тишлатади, ўзи ҳам жуда оғир яраланади. Аммо Коробицин ўт очишда давом этади...

— Биз ёрдамга етиб келган вақтда,—деб эслайди сиёсий бўлим бўйича застава бошлиғининг ёрдамчиси, ҳозир истеъфодаги полковник С. Любимов,—Андрей ҳали тирик эди. «Ҳечқиси йўқ, ўртоқлар. Муҳими шуки, улар ўта олмади», шивирларди у. Кейин маълум бўлишича, диверсантларнинг бу группасига Ленинградга кириб олиш топширилган эди.

Яқинда Туркманистон ССР Министрлар Советининг қарори билан жанубий заставаларимиздан бирига мард пулемётчи Ларион Кононенко номи берилди.

1932 йил январида бу застава участкасида босмачилар пайдо бўлади. Кескин жанг бошланади. Душман уч баравар кўп бўлишига қарамай сон жиҳатидан жуда оз Совет чегарачилари бандитларни таъқиб эта бошлади. Жанг қизиганида застава бошлиғи Максимов босмачилардан бири уни нишонга олганини кўрмади. Ларион Кононенко буни пайқаб қолади ва командирни ўз гавдаси билан тўсишга улгуради.

Улуғ Ватан уруши давлатимиз учун жуда оғир синов бўлди. Ашаддий душман устидан қозонилган ғалабада совет чегаралари соқчиларининг жанговар меҳнати ҳиссаси бор. Кўккисдан ҳужум бошлаган фашист генераллари дастлабки 30 минут ичидаёқ совет чегара заставаларини йўқ қилиб ташлашни мўлжаллаган эдилар. Аммо душман янглишди. У айланиб ўтиши, заставани қуршаб олиши мумкин бўлса ҳам, жангчиларни қуролни ташлашга мажбур қилолмади. Ғарбий чегарадаги ярим хароба окоплардан изтопарлар ҳали-ҳам 1941 йил июнь ойидаги жанг изларини, қуролларни топмоқдалар, лекин ҳеч бир милтиқда, ҳеч бир тўппончада патрон топилмайди. Чегарачилар она еримизни сўнгги ўққача ҳимоя қилганлар. Чегарачилардан Совет Иттифоқи Қаҳрамони Алексей Лопатин, Федор Морин, Андрей Кижеватовларнинг номлари халқ хотирасида абадий сақланади. Вақт ўтган сайин совет жангчилари мардлик ва шуҳратнинг янгидан-янги саҳифалари очилмоқда.

Урушнинг бошидан охиригача чегарачилар жанглар ловида бўлдилар. Улар Москва ва Ленинград, Одесса ва Севастополь мудофаачилари сафларида турдилар. Сталинград жангида, Курск ҳалқаси учун бўлган жангларда, Днепрдан кечиб ўтишда, уруш сўнгги босқичининг кўпгина ҳужум операцияларида қатнашдилар. Қўмондонлик топшириқларини муваффақиятли бажарганликлари ва бунда мардлик ва қаҳрамонлик кўрсатганликлари учун 32 чегара қисми, 11 чегара полки фахрли ном олди, 150 чегарачи Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвонига сазовор бўлди.

Совет халқининг Улуғ Ватан урушида қозонган ғалабасининг моҳиятини баҳолаш қийин. Гитлер фашизмининг тор-мор келтирилиши бизнинг енгилмас қудратимизни намойиш қилди, чегараларимиздаги аҳволни кескин ўзгартирди. Бир неча минг километр келадиган чегара ўтган жойда социалистик мамлакатлар қўшнимиз бўлиб қолди. Улуғ Октябрнинг 50 йиллик арафасида шуни қувонч билан таъкидлаш керакки, совет чегара қўшинларининг бу қардош давлатлар чегарачилари билан ҳамкорлиги ўсмоқда ва мустаҳкамланмоқда.

Давлат чегараси—бу доимий ҳаракатдаги фронтдир. Кейинги вақтлардаги воқеалар АҚШ, ГФР ва бошқа мамлакатлар империалистлари ўз разведка фаолиятини активлаштираётганлигини яққол кўрсатмоқда. Чегара бузувчиларни хоҳлаган жойда, кўринишдан ўтиш сира мумкин бўлмаган жойда ҳам кутиш мумкин. Самолётлар, сувости қайиқлари, тезюрар кемалар—буларнинг ҳаммаси империалистик мамлакатлар разведкасининг ихтиёрига бериб қўйилган. Шундай шароитда совет чегара қўшинлари ўз бурчларини фидокорона бажармоқдалар ва душманнинг ҳар қандай найрангларига қарши туришни ўрганмоқдалар.

Совет чегарачиси бугунги кунда чегарани фақат қўриқловчи соқчигина бўлиб қолмай, олдинги сафнинг идеология жангчиси ҳамдир. Кўпгина чегара заставалари ва контроль-пропуска пунктларининг кундалик фаолияти бунга мисол бўла олади. Мамлакатимизга келувчилар орасида идеологик кўпориш ишлари олиб боришга интилувчилар ҳам учрайди: советларга қарши, диний, порнографик адабиётларни олиб ўтишга интиладилар. Бу «заҳар» қаерларда яширинмайди дейсиз: автомобиль деворларида, таги қўшқават бўлган чемоданларда, мол олиб келган контейнерларда яширинади. Чегарачилар ким дўст, ким душман эканлигини билиб олишга ва тайёрланаётган жиноятни фош қилишга ўрганиб кетганлар.

Чегарада ажойиб кишилар хизмат қилади. Қўшинларимиз орасида чегара хизматининг машҳур усталари Александр Смолин, Варлаам Кублашвили, Василий Демчук, Иван Кияшколарни ҳамма билади. Булар ветеранлар. Улар билан ёнма-ён хизмат қилаётганлар орасида иккинчи жаҳон урушидан кейин туғилганлар бор. Оддий солдат Адамия ҳисобида давлат чегарасини бузган 7 бузғунчи бор. Оддий солдат Абдул Забаров 60 дан ортиқ контрабандачини ушлаган. Чегарачилар кекса авлодининг, Октябрь ғалабасидан сўнг жанговар сафга турган кишиларнинг эстафетасини ёшлар муносиб давом эттирмоқдалар.

Совет чегаралари мудофаачилари халқ ғамхўрлигини доим ҳис қилиб турадилар. Қўшинлар энг замонавий жанговар техника ва биринчи даражали қуроллар билан қуролланганлар. Заставалар йилдан-йилга яхшиланиб бормоқда. Бир неча минг китоблари бўлган кутубхоналар жангчилар ихтиёрига бериб қўйилган, улар ҳузурига ёзувчилар, композиторлар, артистлар, журналистлар, таниқли меҳнат кишилари тез-тез келиб туришади. Чегарачилар ўз фахрли, масъулиятли вазифаларини маҳаллий партия, совет ва комсомол органларининг актив ёрдами ва бутун халқнинг мадади билан ҳал қиладилар.

Мамлакат чегара районларида ҳозир минглаб халқ дружиналари иш олиб бормоқда. Ишчилар, колхозчилар, хизматчилар қийинчилик ва хавф-хатар бўлишига қарамай кўнгиллилар мажбуриятини ўз зиммаларига олганлар. Болтиқ бўйи, Белоруссия, Украина, Закавказье, Ўрта Осиё, Россия Федерацияси область ва ўлкалари чегара районлари ёшлари кўпгина ажойиб ишларни олиб бормоқдалар. Ўтган йили, Совет ёшлари кунида қўшинларимизга актив ёрдам берганлиги учун Ажаристон комсомол ташкилоти учинчи марта кўчма Қизил Байроқ билан тақдирланди.

Совет чегарачилари КПСС Марказий Комитети томонидан Қуролли Кучлар жангчилари олдига қўйилган вазифани — Октябрь социалистик революцияси билан туғилган Совет давлатининг муқаддас чегараларини ҳушёрлик ва ишонч билан сақлаш вазифасини шараф билан бажариш учун астойдил хизмат қиладилар.

(АПН).

Тошкент янгиликлари

ЁЗ ПОЙАФЗАЛИ

Пойтахтдаги 1-пойафзал фабрикаси енгил ва қулай, ихчам ва чидамли ёзлик оёқ-кийимлари ишлаб чиқаришга киришди. Ҳозирнинг ўзидаёқ 150 минг жуфт ёз пойафзали савдога чиқарилди.

Фабриканинг 5-цехида аёллар учун енгил пойафзал, 6-цехида эса хромдан ишланган эркаклар сандалетининг янги нусхаларини ишлаб чиқаришга киришилди. Бу енгил ва арзон ёзги оёқ-кийимлари хилма-хил ранга бўялган. Ҳозирда корхонанинг деярли ҳамма цехларида ёзги пойафзал ишлаб чиқарилаяпти.

ПИОНЕР ЛАГЕРЛАРИ КУТАДИ

Мана ўқувчиларнинг ёзги каникуллари ҳам бошлакди. Уларни пионер лагерлари кутаяпти.

Бу йил ҳам ҳар йилдагидек баҳаво ва сўлим Чимён, Сўқоқ, Чайка, Маяк пионер лагерлари фарзандларимизни ўз бағрига олади.

Фақат мамлакатдагина эмас, балки бутун дунёда машҳур бўлган Артек пионер лагери бу йил ҳам ўзбек ўқувчиларини қабул қилади.

Шаҳар атрофидаги сўлим боғларда ҳам бир неча пионер лагерлари ишлайди. Буларда уч сменада ҳаммаси бўлиб 50 мингга яқин пионер ва ўқувчилар ҳордиқ чиқаришади. Куйбишев, Киров, Фрунзе ва бошқа район мактабларида ҳам пионер лагерлари ташкил этилади. Республика ёш туристлар станцияси ёзги мавсумга катта тараддуд кўрган.

ТЕАТРГА ЯНГИ БИНО

Маълумки, зилзила пайтида Максим Горький номли рус драма театри биноси ҳам яроқсиз ҳолга келиб қолган эди. Ҳозирда театр учун Пушкин ва Хоразм кўчалари бурчагида янги бино қурилаяпти. Бу томошахона ишга туширилгач, спектаклни бир йўла минг киши томоша қилиши мумкин. Театр саҳнаси айланма бўлиб, спектаклнинг кейинги парда декорациясини олдиндан тайёрлаб қўйиш мумкин.

Зал микрофонлаштирилади. Бундан ташқари бир неча дам олиш заллари ҳам бўлади.

Шунингдек санъат музейи учун ҳам янги бино барпо этилаяпти. Бу бино музейнинг аввалги ўрнида қад кўтаради. Тўрт қаватли янги музей бир неча бўлимлардан иборат бўлади.

ДАСТЛАБКИ ЮТУҚЛАР

МАКТАБЛАРДА ИМТИҲОНЛАР

Бошқа билим ўчоқлари қатори бизнинг мактабимизда ҳам йиллик имтиҳонлар зўр уюшқоқлик билан бошлаб юборилди. Биринчи имтиҳонни 5-синф ўқувчилари бошлаб бердилар. Бу имтиҳонга ўқувчилар яхши ҳозирлик кўришган эди. Шунинг учун ҳам «Шерпўлат ака боғида» номли текст юзасидан бўлган ёзма контроль диктантни синф ўқувчилари бехато ёзишга муваффақ бўлдилар. Диктантни ўн ўқувчи «аъло», олти ўқувчи эса «яхши» баҳога ёзди.

Бу, албатта тил ва адабиёт ўқитувчиси ўртоқ Тожибоевнинг ўқувчилар билан яқиндан иш олиб борганлигининг яққол ифодасидир. Чиндан ҳам бу ўқитувчи дарсларини қизиқарли ва мазмунли олиб борди. Машғулотларда кўргазмали қуроллардан кенг фойдаланди. Ўртоқ Тожибоев ўзи ўқитаётган предмети бўйича тўлиқ ўзлаштиришга эришди.

Кеча эса 6-синф ўқувчилари алгебрадан имтиҳон топширдилар. Имтиҳон натижалари ҳам чакки бўлмади. Кўпчилик ўқувчилар «4» ва «5» баҳо олишга муваффақ бўлдилар.

Мактабимизда имтиҳонлар 10 июнгача давом этади. Ишонамизки, қолган имтиҳонлар ҳам ижобий якунланади.

Мактабимиз педагогик коллективи имтиҳонларни ўтказиш билан бир қаторда ҳозирданоқ янги ўқув йилига тайёргарлик ишларини ҳам қизитиб юборди. Мактабнинг биринчи синфларига қабул қилинадиган ўқувчиларнинг рўйхати тузиб чиқилди.

Янги ўқув йилида мактабимиз саҳни тағин ҳам кенгаяди. Мактаб ёнида тўрт хонали қўшимча бино қад кўтаради. Бу ишларни амалга оширишда мактабимизни ўз оталиғига олган «Қибрай» узум-боғдорчилик совхози дирекцияси ва партия ташкилоти яқиндан ёрдам бермоқда.

А. БАҲРОМОВ,
Оржоникидзе районидаги 35-мактаб илмий мудири.

Пойтахтнинг Педагогика кўчасида Ўзбекистон хореография билим юрти жойлашган. Ҳозир бу ерда 300 дан ортиқ ўғил-қиз хореография санъатини ўрганмоқда. Суратда: 6-синфда классик рақс машғулоти пайти.

В. Кожевников фотоси (ЎзТАГ фотохроникаси).

ҚАЙНОНА ҲАМ КЕЛИН БЎЛГАН-КУ...

Бу ҳақда кўпдан бери ўйлаб юрардим. «Тошкент ҳақиқати» газетасида босилган «Ҳазон бўлди Қумринниг умри» мақоласини ўқиганимдан кейин ёзишга жазм қилдим. Аввало ўз оиламиз тўғрисида бир-икки оғиз гапириб ўтмоқчиман. Мақтаса арзигулик тотув яшаймиз. Турмуш ўртоғимнинг ҳам, қайнанамнинг ҳам, ҳаммамизнинг фикримиз турмушимиз ҳамиша бахтли, хушчақчақ ўтсин, деймиз. Қайнанам анча ёшга бориб қолган бўлсалар ҳам биз ёшларнинг истакларини, орзу-умидларини жуда яхши тушунадилар. Агар бирор камчиликка йўл қўйгудек бўлсак, ётиғи билан насиҳат қилиб, қимматли маслаҳатлар берадилар. Мабодо қайнанам бирор ножўя ҳаракат қилса, эр-хотин «ойижон, шу ишингиз чакки бўлибди-да» деб юракдан, осойишталик билан тушунтирсак дарров «ҳа, маъқул, болаларим» деб келишиб қўяқоладилар. Талашув-тортишув йўқ. Шунинг учун ҳам оиламизда қут бор, барака бор. Хурсандчилик, ўйин-кулги ҳукмрон.

Мана энди асосий мақсадга кўчмоқчиман. Менинг бир дугонам бор. Институтни бирга тамомлаганмиз. У мендан икки йил кейин турмушга чиқди. Умрдоши врач. Тўйларида бўлганмиз. Куёв-келин бир-бирларини севишиб, катта орзу-умидлар билан бир ёстиққа бош қўйишган. Орадан уч-тўрт ой ўтди. Дугонам билан кўришиб қолдик. Соғлом, юзларидан ҳамиша кулги аримайдиган хушчақчақ ўртоғим кўзимга бошқачароқ кўринди. Анча ўзини олдирган, кўзлари ичига ботиб кетгандай, илгариги хушчақчақликдан асар қолмаган. Сўрашдик, дугонам менга сирбой бермасликка ҳаракат қиларди.

Йўқ, мен лоқайд қарайолмадим. Бирон сабаби бўлса керак, дедим-у, унинг уйига йўл олдим. Қайнанг, қайнота, икки қайнаға, икки овсин, уларнинг болалари... ҳаммаси 13 жон яшашар экан бу уйда. Қозон битта. Аввалига улар жуда аҳил туришса керак, деб суюндим. Тўғри-да, ҳамма бир ҳовлида бўлса, топган-тутганлари ўртада баҳам кўрилса қандай яхши!

Ўртадаги суҳбат, борди-келди гап-сўзлардан кейин фикрим бутунлай ўзгарди, севинчим йўқолди. Бу оилада ҳаёт мана бундай қурилган экан:

Уч ўғил, уч келин ишлашади. Қайнота ойига 30 сўм пенсия олади. У шу билан мамнун. Қайнаначи? У ҳар ўнбеш кунда ўғилларининг ҳар биридан 30 сўмдан, келинлардан 20 сўмдан, жами 150 сўм йиғиб оларкан. Бу пулни белига тугиб, ҳеч кимга билдирмас экан. Бозор-ўчар, рўзғор харажатларини ўзи қилар экан.

Бу ҳақда дугонамнинг қўшнилари батафсил гапириб беришди. Ҳа, Қайнана халта-хулта, сетка кўтариб бозор боради. Ўн беш кун учун беш кило мош, беш кило гуруч, икки кило гўшт, икки кило пахта ёғи, кунига тўртта гижда нон харид қилади. Сабзи, картошка, макарон, помидорга ўхшаган масаллиғ бу уй бетини кам кўради. Кунига тайёрланадиган таом бир хил. Ё мошкичири, ё мошхўрда. Бу овқатлар киши меъдасига тегиб иштаҳани йўқотиши турган гап. Ҳа, майли, катталарни қўяверайлик, болаларчи, улар:

— Бувижон, палов қилиб беринг, гўшт қовуриб беринг, картошкани соғиндик,—деб қолишгундай бўлишса:

— Қовурдоқ егиларинг келса, пултопар оналарингга айтинглар, ошхонага обориб едириб келишсин, ё бу гапларни аячаларинг қулоқларингга қуйишяптими?— деб ўшқиради.

Бу гапларни эшитиб юраклари эзилди. Ахир ўн беш кунда 150 сўмдан пулни белга тугадиган буви қовурдоқ пиширмай, бечора келинлар ёнларида қолган ўн-ўнбеш сўмга кўчада овқат қилишсинми?

Энди ҳаммасига тушундим. Дугонамнинг кундан-кунга ранги кетиб бораётганлиги, ҳоли паришонлиги шу важдан экан. Нима қилиш керак? Ахийри унинг турмуш ўртоғи билан суҳбатлашишга қарор қилдим.

АХЛОҚ ВА ОДОБ ТЕМАСИДА

— Ўзингиздан қолар гап йўқ, тажрибали врачсиз. Беморларни кўриб дори-дармон буюрасиз. Сервитамин овқат ейиш керак, сабзавотдан, ҳўл мевалардан кўпроқ истеъмол қилинг дейсиз, хўш ўз уйингиздаги «беморлар» га қандай дори-дармон буюрасиз?

Илгаридан биламан. Ўртоғимнинг умрдоши чакки йигит эмас. Анча бамаъни одам. Гапларимни эшитди-ю, юз яноқлари қизариб кетди. Бироз хаёлга чўмди. Ниҳоят юзимга тик қаролмаган ҳолда гап бошлади:

— Гапларингиз тўғри,— деди у,— қандай қилай, онамизнинг феъли-атвори ана шунақа. Ҳурмат юзасидан оғир сўз деёлмаймиз. Ўз билликларича шуларга едирақолай, ичирақолай, демайдилар. Ахир, бизга қолса, шунча ёшга борганларида тўрва кўтартириб қўярмидик. Ўзлари кўнмайдиларда. «Сенларнинг қўлларингда барака йўқ, рўзғорни ўзим баракали қўлим билан қиламан» деб туриб оладилар. Қўни-қўшниларнинг таъналаридан ҳам бўларим бўлди. Бозордан қайтаётганларида улар: уч ўғил, уч келинингиз бор, бозорни ўшалар қилишса бўлмайдими, ё қўлингиздан оғирингизни олишга бўйинлари ёр бермайдими дейишади. Онамиз бўлса бепарво: «қўяверинглар, уларнинг ишдан қўллари бўшамайди, ҳали куч-қувватдан қолганим йўқ» деб жавоб берадилар.

— Ҳурмат қилиш керак, бу фикрингизга қўшиламан, лекин ҳамма нарсанинг ҳам чегараси бўлади. Дугонамни кўрдим. Менга дарди-ҳасрат қилгани йўқ, унинг дилидагисини кўзларидан уқиб олдим. Бувимга ётиғи билан тушунтириш керак-да, ахир.

— Сиздан яшириб нима қилай,— сўзида давом этди Анваржон,— бир куни ойижон, болаларнинг сариёғ егиси келади, мураббочой ичгиси келади, овқатни ҳам бундоғ тузатиброқ қилинг, деб қолдиқ. Ана шундан кейинги жанжални кўринг. «Ҳо, хотинчаларингиз шундай деб ўргатишдими, сизларга она эмас, хотин керак экан-да, бир парча гўштлигингдан боқиб, шу даражага етказганимда эшитган гапим шу бўлдими» дедилар-у, уйни бошларига кўтардилар. Мен ойижон, гап ундай эмас, ахир кўрсангизчи, келинингиз тоби қочиб ётибди, туз тотмаяпти, кўнгли тусаганини тайёрлаб бериш керак, дедим. Ойим бўлса: «Арзанда қизни олгансиз-да, сизга эркалик қиладилар-да. Агар тоблари қочган бўлса ўша меҳрибон онасиникига обориб қўй, эрка қизга ўша онаси парвона бўлсин, бо, худо, менга нима» дедилар. Нима дейишимни билмай қолдим,—Анваржон оғир тин олди.

Шу гаплардан кейин илгари ҳамма айбни Анварга қўйиб юрган бўлсам, энди унга раҳмим келди. Бечора Анвар. Чиндан ҳам икки ўт ичида қолган экан. Ҳа, Анвар ноилож дугонамни ўз уйига элтиб қўйибди. Дугонам ўз онаси қўлида парвариш топиб, оёққа турибди. Ҳозир соғлом. Агар чинакам меҳрибон, мунис муштипар онаси уни ўз бағрига олмаганида дугонамнинг аҳволи не кечарди? Мана шу саволни ўз-ўзимга бердим-у, Қумрининг тақдири қалбимни бўзлатиб, шу ҳикояни ёзишга ўтирдим. Анваржонлар Бешёғочдаги 3-уйда яшайдилар Анваржоннинг онаси — дугонамнинг қайнанаси Каромат холанинг қулоқларига шу гапларим зора етиб борса-ю, юрагига таъсир қилса, тош битган кўнгли юмшаб, қўли очиқ, дили тоза, меҳрибон оналаримиз қаторидан ўрин олса, деб умид қилдим. Шояд орзуларим ушалса, ахир Каромат хола ҳам бир вақтлар келин бўлганлар-ку!..

М. САИДАЛИЕВА,
Октябрь районидаги Известия номли 38-мактаб ўқитувчиси.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

28 майда

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

(3-канал)

Рус тилида: 10.55 — Эшиттиришлар программаси, 11.00 — Мультфильм (болалар учун), 11.20 — Биринчи концерт, 11.40 — Колокольчик (пионерларнинг телевизион клуби), 12.10 — Ҳаммаси балалайкадан бошланади (телефильм).

Ўзбек тилида: 13.00 — Биларжоннинг саёҳати (кичкинтойлар учун), 13.30 — Қизил Доғистон (кинофильм), 13.50 — Ёш куч (болалар учун спорт программаси), 14.30 — Салом, болалар (бадиий фильм), 16.55 — Эшиттиришлар программаси, 17.00 — Оталар изидан (болалар учун), 17.35 — Эшиттириш ва концерт (кемёгарлар учун).

18.20 — Телевизион янгиликлар (рус тилида).

18.35 — Романтика («Ёшлик» студияси), 19.35 — Телевизион янгиликлар, 19.50 — Лирика кечаси, 20.40—Олтин водий (қишлоқ хўжалик ходимлари учун).

22.00 дан — Москва кўрсатади.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

(5-канал)

10.55 — Эшиттиришлар программаси.

ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТЛАРИГА КИРУВЧИЛАР УЧУН ЎҚУВ ЭШИТТИРИШЛАРИ ПРОГРАММАСИ

11.00 — Математика. Тенгламалар тузиш учун масалалар (ўзбек тилида).

12.00 — Физика. Статика ва кинематика элементлари (рус тилида).

13.00 дан — Москва кўрсатади.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

(9-канал)

18.00 дан — Фрунзе кўрсатади.

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 28/V да Алишер Навоий.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Спартак — «САНЪАТ САРОЙИ» (кундуз ва кечқурун), «ЧАЙКА» (кеч соат 6 ва 9-15 минутда).

Чукотка бошлиғи — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (тоқ соатларда).

Дарбадарлар —«МОСКВА» (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (жуфт соатларда), «ФЕСТИВАЛЬ» (кундуз соат 5, кеч 7 ва 9 да).

Қўлга тушмас қасоскорлар — СОБИР РАҲИМОВ номли (кундуз ва кечқурун), «ЧАЙКА» (кундуз соат 12, 2 ва 4 да), НАВОИЙ номли (эрталаб соат 10, кундуз 1 ярим, 5 ва кеч 8 яримда).

Тараумарнинг мағрур ўғлонлари — «ЎЗБЕКИСТОН», НАВОИЙ номли, «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Жаллод — «МИР» (кундуз ва кечқурун).

Қийшиқ ойналар короллиги — «ЧАЙКА» (эрталаб соат 10 да).

ЁЗГИ БИНОДА

Мен севган киши — «1 МАЙ».
Парда орқасидаги ёруғлик — «УДАРНИК».

«Шантеклэр» маликаси — «ФЕСТИВАЛЬ».

Лалварлик овчи — «ХИВА».
Беҳожат қочиш — КАФАНОВ номли.

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИЛАР:

1967 йил 9 июнь кундуз соат 3 да. Тошкент халқ хўжалиги институтининг бирлашган илмий совет мажлисида (Олмазор кўчаси, 183-уй) иқтисод фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун:

С. Валиев «Тошкент областининг узумчилик ва боғдорчилигида меҳнат унумдорлигини кўтариш резервлари» деган темада.

Т. Ф. Нигай «Қорақалпоғистон АССР чорвачилик системаларининг иқтисодий асослари» деган темада.

Диссертациялар билан институт кутубхонасида танишиш мумкин.

10 июнь эрталаб соат 10 да. В. И. Ленин номли Тошкент давлат университетининг геология фанлари бўйича илмий даражалар бериш илмий совет мажлисида (К. Маркс кўчаси, 35-уй, 133-аудитория) геология-минералогия фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун:

М. С. Алимов «Сизот сувларининг парланиш қонуниятлари ва уларни ўрганиш методлари» деган темада.

В. А. Пимшина «Ҳисор тоғларининг жанубий-ғарб районларида вулқон ва вулқон-чўкма жинслари формациясининг петрографияси» деган темада.

Диссертациялар билан университет кутубхонасида танишиш мумкин (Куйбишев кўчаси, 10-уй).

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р. 01828 Индекс 64970 А.—1868.